

Seinäjoen
ammattikorkeakoulun
julkaisusarja

B

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo
& Tarja Heikkilä

Sivutoimiyrittäjyyden rooli ja merkitys ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
B. Raportteja ja selvityksiä 57

Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo
& Tarja Heikkilä

Sivutoimiyrittäjyyden rooli ja merkitys ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoki 2011

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

- A. Tutkimuksia Research reports
- B. Raportteja ja selvityksiä Reports
- C. Oppimateriaaleja Teaching materials
- D. Opinnäytetöitä Theses

SeAMK julkaisujen myynti:

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Keskuskatu 34, 60100 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5863-28-4 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

TIIVISTELMÄ

Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo & Tarja Heikkilä 2011. Sivutoimiyrittäjyyden rooli ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä B57, 67 s.

Sivutoiminen yrittäjyys on merkitykseltään kasvava ilmiö suomalaisessa yhteiskunnassa. Tämä tutkimus käsittelee Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alumnien sivutoimiyrittäjyyttä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, (1) kuinka yleistä sivutoimiyrittäjyys on ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa, (2) mitkä motiivit vaikuttavat sivutoimiyrittäjyyden taustalla sekä (3) missä määrin sivutoimiyrittäjyys on polku kohti päätoimiyrittäjyyttä. Lisäksi alatavoitteena on (4) vertailla sivutoimiyrittäjiä ja päätoimiyrittäjiä keskenään yrittäjyysasenteiden, kompetenssien sekä lähipiirin antaman tuen suhteen sekä toisaalta (5) vertailla sivutoimiyrittäjiä muihin alumneihin taustamuuttujien suhteen.

Tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena marras-joulukuussa 2010 kaikille Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistuneille alumneille. Näin ollen vastaajilla oli valmistumisesta ehtinyt kulua 9,5–12,5 vuotta. Valmistuneita oli neljältä eri koulutusosalta: liiketalouden alalta, maatalouden alalta, sosiaali- ja terveysalalta sekä tekniikan alalta. Kaikkiaan kyselyitä lähetettiin 1 363. Vastauksia saatiin 739 vastausprosentin ollessa 54%.

Sivutoimisena yrittäjänä toimi 55 SeAMKin alumnia eli 7% kaikista vastaajista. Sivutoimiyrittäjiä oli liiketalouden alan vastaajista 9%, maatalouden alan vastaajista 18%, sosiaali- ja terveysalan vastaajissa 3% ja tekniikan alan vastaajissa 5%. 67%:lla sivutoimiyrittäjyyden liikeidea oli saanut alkunsa omasta harrastuksesta tai muusta kiinnostuksesta. Omasta palkkatyöstä liikeidean oli saanut vain 6% sivutoimiyrittäjistä. Sivutoimiyrittäjäksi ryhtymisen tärkein motiivi on ollut sen mahdollistama itsensä toteuttaminen. Toiseksi tärkein motiivi sivutoimiyrittäjyydelle oli sen tarjoama lisäansaintamahdollisuus. Vertailtaessa tuloksia pää- ja sivutoimisten yrittäjien kesken kävi ilmi, että sivutoimiyrittäjille on tyypillisempää ryhtyä yrittäjäksi kokonaan uudella alalla, jota ei ole opiskellut ja jolla ei ole aiemmin työskennellyt. Tämä sopii yksin itsensä toteuttamisen motiivin kanssa eli sivutoimiyrittäjyyden kautta henkilö pystyy toteuttamaan sitä osaa itsestään, mitä ei ole opiskellut ja mitä ei tee päätoimiseksi työkseen.

Avainsanat: ammattikorkeakoulu, alumni, yrittäjyys, sivutoiminen

Yhteystiedot:

Elina Varamäki, elina.varamaki@seamk.fi

Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö, Koulukatu 41, 60100 Seinäjoki

---

ABSTRACT

Elina Varamäki, Kirsti Sorama, Kari Salo & Tarja Heikkilä 2011. Role of part-time entrepreneurship among the alumni of Seinäjoki University of Applied Sciences. Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences B. Reports B57, 67 p.

Part-time entrepreneurship is an increasing phenomenon in Finnish society. The present study focuses on part-time entrepreneurship among the alumni of Seinäjoki University of Applied Sciences. The objective of the study is to find out (1) how common part-time entrepreneurship is among the UAS alumni; (2) what the underlying motives behind part-time entrepreneurship are, as well as (3) to what extent part-time entrepreneurship is a path towards full-time entrepreneurship. Moreover, the objective is to (4) compare part-time and full-time entrepreneurs with each other in relation to entrepreneurial attitudes, competencies, and support received from their closest friends and family members, and, on the other hand, (5) to compare part-time entrepreneurs with other alumni in relation to background variables.

The study was implemented as a complete enumeration in November-December 2010 among all the alumni who had graduated from Seinäjoki UAS in 1997 to 2000. Consequently, graduation had taken place 9.5 to 12.5 years ago. The alumni represent four different educational fields: business, agriculture, social work and health care, and technology. A total of 1 363 questionnaires were sent and 739 responses were received, the response rate being 54 per cent.

A total of 55 alumni of Seinäjoki UAS, i.e. 7 per cent of the respondents, worked as part-time entrepreneurs. Among 67 per cent of the respondents, the business idea had started from their own hobby or another area of interest. Only 6 per cent of the part-time entrepreneurs had found their business ideas in their own salaried work. The most important motive for embarking on part-time entrepreneurship has been self-realization allowed by this option. The second most important motive for part-time entrepreneurship has been the opportunity of extra income. When comparing the results between the full-time and the part-time entrepreneurs, it was found that it was more typical of a part-time entrepreneur to start in a completely new field, one that they had neither studied nor worked in before. This is in line with the motive of self-realization, i.e. part-time entrepreneurship allows you to realize an aspect of yourself that you have not studied and that you do not work full-time with.

Key words: university of applied sciences, alumni, entrepreneurship, part-time

Contact information:

Elina Varamäki, elina.varamaki@seamk.fi

Seinäjoki University of Applied Sciences, Business School

Koulukatu 41, FIN-60100 Seinäjoki

Sisällys

Tiivistelmä

Abstract

Taulukot ja kuvat

1 JOHDANTO	7
1.1 Tutkimuksen taustaa.....	7
1.2 Tutkimuksen tavoitteet.....	8
1.3 Tutkimusmenetelmät.....	9
1.3.1 Tiedonkeruu ja aineisto.....	9
1.3.2 Kyselylomake ja tutkimusaineiston käsittely.....	10
1.4 Tutkimusraportin rakenne.....	11
2 SIVUTOIMIYRITTÄJYYS JA AKATEEMINEN YRITTÄJYYS	
AIKAISEMMASSA KIRJALLISUUDESSA	12
2.1 Sivutoimiyrittäjyyden yleisyys.....	13
2.2 Sivutoimiyrittäjyys yhteiskunnallisena ilmiönä.....	16
2.3 Motiivit ryhtyä sivutoimiseksi yrittäjäksi.....	17
2.4 Sivutoimiyrittäjien profiilit.....	20
2.5 Polku sivutoimiyrittäjästä päätoimiseksi yrittäjäksi.....	22
2.6 Akateeminen yrittäjyys Suomessa.....	23
2.6.1 Akateemisen yrittäjyyden yleisyys.....	23
2.6.2 Akateemisten yrittäjien profiili.....	25
2.6.3 Akateemisten yrittäjien sivutoimisuus.....	28
2.6.4 Akateemisen yrittäjyyden merkitys yhteiskunnassa.....	28
3 SIVUTOIMIYRITTÄJYYS SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUSTA	
VALMISTUNEIDEN KESKUUDESSA	30
3.1 Vastaaajien taustatiedot.....	30
3.2 Vastaaajien työsuhteet.....	32
3.3 Vastaaajien tyytyväisyys ammattikorkeakoulun yrittäjyysopetukseen.....	33
3.4 Pää- tai sivutoimisena yrittäjänä toimivien profiili.....	34
3.4.1 Yrittäjänä toimivien määrä.....	34
3.4.2 Yrittäjäksi ryhtymisen väylä.....	39

3.4.3 Yrittäjyyden ala	41
3.4.4 Kasvutavoitteet	42
3.4.5 Pää- ja sivutoimiyrittäjien vertailu yrittäjyysmuuttujilla	43
3.4.6 Ei-yrittäjänä toimivien yrittäjäksi ryhtymisen potentiaali	45
3.5 Sivutoimiyrittäjien profiili	46
3.5.1 Sivutoimiyrittäjänä toimivien profiili suhteessa muihin työssä oleviin.....	46
3.5.2 Sivutoimiyrittäjyyden muoto, liikeidean lähde ja motiivit	48
3.5.3 Sivutoimiyrittäjyys suhteessa oman palkkatyön työnantajaan	50
4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	52
4.1 Yhteenveto tuloksista	52
4.2 Pohdintaa tulosten pohjalta	54
4.3 Jatkotutkimusehdotuksia.....	55
LÄHTEET	57
LIITTEET	60

TAULUKOT

Taulukko 1.	Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997-20009 valmistuneiden vastausprosentit koulutusaloittain.....	10
Taulukko 2.	Sivutoimisten tai osa-aikaisten yritysten määrä, henkilöstö ja liikevaihto 2008.....	14
Taulukko 3.	Väestön koulutusrakenteen kehitys vuodesta 1998 vuoteen 2009.....	24
Taulukko 4.	Vastaajien iän tunnuslukuja	31
Taulukko 5.	Vastaajien asuinseutu tutkimushetkellä.....	31
Taulukko 6.	Vastaajien päätoiminen toiminta tutkimushetkellä.....	32
Taulukko 7.	Vastaajien käsitykset ammattikorkeakoulun yrittäjyyspedagogiikasta.....	33
Taulukko 8.	Pää- ja sivutoimisesti yrittäjänä toimivien prosenttiosuudet.....	35
Taulukko 9.	Pää- ja sivutoimisten mies- ja naisyrittäjien lukumäärät koulutusaloittain.....	36
Taulukko 10.	Yrittäjäksi ryhtymisen ajankohta.....	37
Taulukko 11.	Mikäli on päätoiminen yrittäjä, onko aloittanut sivutoimisena.....	38
Taulukko 12.	Yrittäjäksi ryhtymisen tapa.....	40
Taulukko 13.	Pää- ja sivutoimiyrittäjien tie yrittäjäksi	40
Taulukko 14.	Yrittäjyyden liittyminen opiskeluihin ja työkokemukseen.....	41
Taulukko 15.	Pää- vs. sivutoimisten yrittäjien ala.....	41
Taulukko 16.	Yrityksen fokusointi	42
Taulukko 17.	Pää- ja sivutoimiyrittäjien yrittäjyysmuuttujien keskiarvojen vertailu.....	45
Taulukko 18.	Yrittäjäuran potentiaalisuus ei-yrittäjillä	45
Taulukko 19.	Sivutoimiyrittäjien vs. muiden ei-yrittäjien asuinpaikka ja päätoiminen toiminta	47
Taulukko 20.	Sivutoimiyrittäjät vs. muut työssä olevat	48
Taulukko 21.	Sivutoimisena yrittäjänä toimimisen muoto	49
Taulukko 22.	Sivutoimiyrittäjyyden liikeidean lähde	49
Taulukko 23.	Sivutoimiyrittäjyyden motiivit	50
Taulukko 24.	Työnantajien tietoisuus sivutoimiyrittäjyydestä	51
Taulukko 25.	Työnantajan suhtautuminen sivutoimiyrittäjyyteen.....	51

KUVIOT

Kuvio 1.	Vastaajien sukupuolijakauma	30
Kuvio 2.	Eri aloilta valmistuneiden käsitykset ammattikorkeakoulun yrittäjyyspedagogiikasta.....	34
Kuvio 3.	Kasvutavoitteet.....	43

---

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimushankkeen taustaa

Tämän tutkimushankkeen tarkoituksena on nostaa sivutoimista yrittäjyyttä keskustelun keskiöön arvioimalla sivutoimisen yrittäjyyden merkitystä, mahdollisuuksia ja haasteita suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa erityisesti korkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa. Sivutoimiseksi yrittäjäksi määritellään henkilöt, jotka tekevät osan ajastaan palkkatyötä ja toimivat yrittäjinä loppuaikana (Petrova 2005).

Yrittäjyyden uskotaan olevan vastaus moniin kansantaloudellisiin haasteisiin, niin eläkeläisten suhteellisesti kasvavaan määrään, rakenteelliseen työttömyyteen kuin myös taloudellisen kasvun alueelliseen epätasapainoon. Yhteiskunnallisesti tarkastellen yrittäjyyttä tarvitaan Suomeen lisää. Tämä tarkoittaa sitä, että yrityksiä tarvitaan sekä määrällisesti lisää että toisaalta niiden pitäisi olla entistä laadukkaampia eli kasvuorientoituneempia ja kansainvälisempiä. Näistä jaloista tavoitteista huolimatta Suomi sijoittuu vuosi toisensa jälkeen häntäpäähän maailmanlaajuisissa GEM-tutkimuksissa, missä selvitetään päätoimiseksi yrittäjäksi ryhtymisen ja kasvuyrittäjyyden motivaatiota ja intentioita. Lähes poikkeuksetta niin yhteiskunnallisessa kuin akateemisissakin keskustelussa unohdetaan, että palkkatyössä olevien kohdalla myös sivutoiminen yrittäjyys, sisäinen yrittäjyys tai aito projektitoiminta ovat mahdollisia areenoita toteuttaa yrittäjyysorientaatiota. Sivutoimiyrittäjyys on eräs uudenlainen työnteon muoto. Samanaikaisesti kun itse palkkatyö on muuttunut yrittäjämäisemmäksi, on koko työura pirstaloitumassa edelleen koostuen yhä useammin limittäisestä vuorottelusta, palkkatyön ja itsensä työllistämisen sekä työttömyyden välillä. Sivutoimiyrittäjyys on vaivihkaa kasvanut yhteiskunnallisesti merkittäväksi ilmiöksi, sillä vuoden 2008 Tilastokeskuksen yritystilastoissa peräti 28 % oli sivutoimiyrittäjien omistamia.

Sivutoimista yrittäjyyttä ei määritellä tai tueta Suomessa lainsäädännöllisesti. Sivutoimisen yrittämisen rooli on lähtökohtaisesti epäselvä ja alisteinen muunlaisiin työrooleihin nähden. Esim. työsuhteinen työ ja yrittäjätyö eivät esiinny työttömyysturvajärjestelmässä siten, että työssäoloehto kertyisi molemmista järjestelmistä yhtä aikaa. Sivutoimiyrittäjyyden merkityksen on tunnistanut myös mm. Työ- ja elinkeinoministeriö, joka on kuluneena keväänä määrittänyt, mitä tarkoittaa sivutoimiyrittäjä. TEM:n määritelmän mukaan sivutoimiyrittäjä on henkilö, joka on harjoittanut yritystoimintaa vähintään 10 kuukauden ajan, mutta jonka yritystoiminta on sen laajuista, ettei se estä päätoimisen palkkatyön vastaanottamista.

Myös yrittäjyystutkimuksella on ollut tähän asti vaikeuksia tunnistaa sivutoimiyrittäjyyttä ja siksi tutkimusta aihealueelta tarvitaan kipeästi lisää (ks. mm. Folta, Delmar

---

& Wennberg 2010; Burke, FizRoy & Nolan 2008). Perinteisesti yrittäjyyskirjallisuus pohtii sitä, mitkä tekijät vaikuttavat yksilön valintaan, kun hän miettii vaihtoehtoa palkkatyön ja yrittämisen välillä. Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että aloittavista yrittäjistä jopa 80 %:lla olisi palkkatyö yrityksen perustamishetkellä (Acs, Arenius, Hay & Minniti 2005). Yhdysvalloissa 50 %:lla yritystä perustamassa olevilla henkilöillä on täysipäiväinen työpaikka (Petrova 2005). Sivutoiminen yrittäminen voitaisiin nähdä erinomaisena tapana yrittäjämäisten mahdollisuuksien toteuttamisen esivaiheena, jolloin yrittäjäksi aikova yksilö testaa uuden liikeideansa kantavuutta ja toteutuskel- poisuutta. Lisäksi sivutoimisuus voidaan nähdä myös uudenlaisena elämäntapayrit- täjyytenä, jonka keskeisenä tavoitteena on täydentää palkkatyöllä saatua ansiotuloa. Tutkimuksen puute sivutoimiyrittäjyydestä ei anna meille mahdollisuutta arvioida tällä hetkellä sitä, mistä sivutoimiyrittäjyys Suomessa muodostuu: todellisesta yrittämisestä vai palkkaa tasaavasta elämäntapayrittäjyydestä.

Yrittäjyyskirjallisuudessa ja -tutkimuksessa eräs suosittu käsite *entrepreneurial orientation* on suomennettavissa yrittäjämäisyyden orientaatioksi, jolla viitataan innovatiivisuuteen, riskinottoon ja proaktiivisuuteen. Sivutoimiyrittäjyydessä on kyse yrittäjämäisyyden orientaation todentumisesta sivutoimisesti. Näkökulma korostaa yrittäjän persoonan laatuja tai yrityksen toimintatapoja. Etukäteisoletus voisi olla, että sivutoimiyrittäjyydessä korostuu innovatiivisuus ja proaktiivisuus, mutta ei vält- tämättä riskinotto. Toisin sanoen, sivutoimiset yrittäjät voivat testata innovatiivisia liikeideoitaan proaktiivisesti aloittamalla sivutoimisesti, ja näin pienentää yrittäjän riskiä. Toinen yrittäjyystutkimuksessa esiintyvä tämän ilmiön käsitteellistämismah- dollisuus on sisäinen yrittäjyys tai yrittäjämäinen toimintatapa, joka tarkoittaa yrit- täjyyttä olemassa olevassa organisaatiossa, jossa toimitaan aikaisemmin totutusta poikkeavalla tavalla — uteliaana ja vanhoja rajoja rikkoen (Heinonen & Paasio 2005). Prosessin tuloksena organisaatioissa tavoitellaan uutta innovaatio- ja liiketoimintaa, kehittymistoimintoja sekä uusiutumista (Antoncic & Hisrich 2004).

Vähäisestä aikaisemmasta tutkimuksesta huolimatta ennako-oletuksemme on, että sivutoimisella yrittämisellä on sekä yhteiskunnallista merkitystä että yksilöiden yrittämistä edistävä asia. Tätä ennakoasetelmaa haluamme omassa tutkimushank- keessamme syvällisemmin selvittää korkeakoulusta valmistuneiden näkökulmasta. Näin ollen sivutoimisen yrittäjyyden lisäksi tutkimushankkeeseemme linkittyä akateemisen yrittäjyyden teema.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet

Tämä tutkimus käsittelee Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alum- nien sivutoimiyrittäjyyttä. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, (1) kuinka yleistä si- vutoimiyrittäjyys on ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa, (2) mitkä

---

motiivit vaikuttavat sivutoimiyrittäjyyden taustalla sekä (3) missä määrin sivutoimiyrittäjyys on polku kohti päätoimiyrittäjyyttä. Lisäksi alatavoitteena on (4) vertailla sivutoimiyrittäjiä ja päätoimiyrittäjiä keskenään yrittäjyysasenteiden, kompetenssien sekä lähipiirin antaman tuen suhteen sekä toisaalta (5) vertailla sivutoimiyrittäjiä muihin alumneihin taustamuuttujien suhteen (sukupuoli, maantieteellinen sijainti, palkkatyön vaativuusaste jne.).

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tässä alaluvussa on ensin tarkasteltu tiedonkeruuta ja aineistoa sekä sen jälkeen kyselylomakkeen sisältöä ja aineiston käsittelyä.

1.3.1 Tiedonkeruu ja aineisto

Tutkimuksen empiirinen aineisto on koottu talvella 2011 Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sijoittumistutkimuksen yhteydessä. Alumnikysely toteutettiin survey-tutkimuksena kaikille Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistuneille. Näin ollen vastaajilla oli valmistumisesta ehtinyt kulua 9,5–12,5 vuotta. Valmistuneita oli neljältä eri koulutusosalta: liiketalouden alalta, maatalouden alalta, sosiaali- ja terveysalalta sekä tekniikan alalta. Valmistuneiden nimet saatiin ammattikorkeakoulun omasta rekisteristä. Väestörekisterikeskukselta saatiin väestötietolain mukainen tietolupa osoitetietojen keräämiseen väestötietojärjestelmästä (VTJ). Tietojen päivityksen ja toimituksen tekniset toimenpiteet hoiti WM-data Novo, johon valmistuneiden henkilötunnukset toimitettiin. Kysely postitettiin kaikille valmistuneille ja vastaajille annettiin mahdollisuus vastata joko postin tai internetin kautta loka-marraskuussa 2010.

Kaikkiaan kyselyitä lähetettiin 1 363. Määräaikaan mennessä vastauksensa palautti 24 %. Vastaamatta jättäneitä lähestyttiin kolmen eri vaiheen kautta. Ensin kaikille vastaamatta jättäneille lähetettiin karhukirje. Niille, jotka eivät tämänkään jälkeen vastanneet, etsittiin puhelinnumerot Eniro-tiedonhakupalvelun kautta ja heitä yritettiin saada puhelimitse kiinni. Puhelimitse tavoitettuja haastateltiin joko puhelimesta tai heitä pyydettiin vastaamaan netissä tai postitse. Kaikkiaan vastauksia saatiin 739 ja vastausprosentiksi muodostui 54 %. Vastauksista 62 % palautui postitse, 17 % netin kautta ja 22 % toteutui puhelinhaastatteluina. Taulukosta 1 käyvät ilmi vastaajat koulutusaloittain.

Taulukko 1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistuneiden vastausprosentit koulutusaloittain.

Nuoret 1997–2000	Lomakkeita lähetetty	Vastanneita	Vastausprosentti
Liiketalouden ala	576	337	59%
Maatalouden ala	119	83	70%
Sosiaali- ja terveysala	498	239	48%
Tekniikka	170	80	47%
Yhteensä	1363	739	54%

1.3.2 Kyselylomake sekä aineiston käsittely

Varsinaisen alumnikyselyn tavoitteena oli selvittää, mihin valmistuneet ovat sijoittuneet valmistumisensa jälkeen. Samaan kyselylomakkeeseen lisättiin sivutoimiyrittäjyyttä käsittelevä osio. Kyselylomake on liitteessä 1. Sivutoimiyrittäjyyttä käsittelevä osio piti sisällään seuraavia asioita ja teemoja:

- yrittäjyyttä selittävät tekijät (asenteet, kompetenssit, lähipiirin tuki)
- kasvutavoitteet
- motiivit sivutoimiseen yrittäjyyteen
- mahdollisuudet päätoimiyrittäjyyteen
- mistä idea sivuyrittäjyyteen on syntynyt
- työnantajan suhtautuminen ja tuki

Tutkimusaineisto käsiteltiin tilastollisesti PASW Statistics 18 -ohjelmistolla. Tuloksia havainnollistetaan erilaisin taulukoin ja kuvioin. Kuviot on luotu Microsoft Excel 2010 -ohjelmalla. Tutkimustulokset esitetään kysymyslomakkeen teemojen mukaisesti suorina jakaumina sekä keskiarvoina. Luottavuuden helpottamiseksi prosenttiluvut on pyöristetty kokonaisen prosenttiyksikön tarkkuudelle.

Eri koulutusalojen sekä muiden taustamuuttujien mukaisia tuloksia vertaillaan prosenttilukujen ja keskiarvojen avulla. Eri tekijöiden välisten yhteyksien ja edellisen tutkimuksen tuloksiin tapahtuneiden muutosten tilastollinen merkitsevyys selvitettiin ristiintaulukoinnin yhteydessä χ^2 -riippumattomuus-testillä ja keskiarvovertailujen yhteydessä t-testillä tai varianssianalyysillä. Mikäli keskiarvotestien oletukset eivät olleet voimassa, käytettiin erojen ja muutosten toteamiseen vastaavia ei-parametrisia testejä (Mann-Whitney U-testi ja Kruskal-Wallis-testi).

Erojen ja muutosten suuruuden kuvaamiseen käytetään tilastollista merkitsevyyttä (p). Mitä pienempi on p-arvo, sitä pienempi on sattuman vaikutus erojen tai

muutosten selittäjänä ja sitä selvempi on ryhmien välinen ero tai muutos edellisen tutkimuksen tuloksiin verrattuna. P-arvoon vaikuttavat myös vastanneiden lukumäärä ja keskiarvotesteissä keskihajonta. Tilastollisesti merkitsevissä tuloksissa p on korkeintaan 0,05. Joissakin raportin kuvioissa on tilastollisesti merkitsevyydestä käytetty seuraavia symboleja:

- *** tilastollisesti erittäin merkitsevä, $p \leq 0,001$
- ** tilastollisesti merkitsevä, $0,001 < p \leq 0,01$
- * tilastollisesti melkein merkitsevä, $0,01 < p \leq 0,05$.

1.4 Tutkimusraportin rakenne

Raportin rakenne koostuu neljästä pääluvusta. Johdantoluvussa on esitelty tutkimuksen taustaa, tavoitteet sekä käytetyt tutkimusmenetelmät. Toinen luku koostuu sivutoimiyrittäjyyden sekä akateemisen yrittäjyyden kirjallisuuskatsauksesta. Kolmannessa luvussa on esitelty tutkimuksen tulokset sekä verrattu tuloksia aikaisempiin tutkimuksiin. Neljännessä luvussa on käyty läpi tutkimuksen yhteenveto, johtopäätökset sekä jatkotutkimusehdotukset.

---

2 SIVUTOIMIYRITTÄJYYS JA AKATEEMINEN YRITTÄJYYS AIKAISEMMASSA KIRJALLISUUDESSA

Aikaisempi tutkimus on olettanut yksilöiden aina valitsevan palkkatyön ja yrittäjyyden välillä. Se ei ole ottanut huomioon mahdollisuutta, että henkilö voisi olla samanaikaisesti sekä palkkatyössä että toimia yrittäjänä. Henkilöllä on kuitenkin mahdollisuus samanaikaisen palkkatyön ja yrittäjyyden myötä valita jatkaako palkkatyössä vai siirtykö sivutoimisen yrittäjyyden kautta päätoimiseksi yrittäjäksi. Tätä pidetäänkin kirjallisuudessa yhtenä sivutoimisen yrittäjyyden motiiveista — yrittäjyyden testausta tai kokeilua ja tämän kokemuksen antamaa varmuutta alkaa päätoimiseksi yrittäjäksi tai hylätä yrittäjyys (ks. mm. Petrova 2005; Folta, Delmar & Wennberg 2010). Esimerkiksi Heinosen tutkimusryhmineen (2006) tekemässä akateemista yrittäjyyttä koskevassa tutkimuksessa todetaan, että vaikka suurin osa akateemisista yrittäjistä aloittaa päätoimisina, niin sivutoiminen yrittäjyys on akateemisesti koulutetuilla yleensä reitti päätoimiseksi yrittäjäksi (Heinonen, Kovalainen, Paasio, Pukkinen & Österberg 2006, 5). Muina syinä sivutoimiselle yrittäjyydelle kirjallisuudessa mainitaan muun muassa lisäansioiden hankinta, oman osaamisensa hyödyntäminen tai elämäntilanteeseen sopivan ansaintamahdollisuuden hyödyntäminen. Petrova (2010, 463) esittää myös, että henkilöt, jotka haluavat yrittäjiksi, aloittavat sivutoimisesti siitä syystä, että haluavat näin turvata toimeentulonsa yritystoiminnan aloitusvaiheessa.

Koster, Markantoni ja Strijker (2010) keskittyvät maaseudun työllisyyteen vaikuttavaan sivutoimiyrittäjyyteen (*side activity entrepreneur*) ja sen tutkimukseen. Kirjoittajien mukaan monilla Euroopan maaseutualueilla nousee esiin uusia taloudellisia mahdollisuuksia perinteisten maatalouden työpaikkojen vähentymisen seurauksena. Maatalouden harjoittaminen ei enää hallitse maaseudun työllisyyttä vaan tärkeäksi nousevat uudet asuntojen käyttöön, matkailuun, luonnon kehittämiseen, virkistystiloihin tai palveluihin liittyvät toiminnot. Kirjoittajat toteavat, että tutkimuksissa on keskitytty maanviljelijöiden aloittamaan sivuliiketoimintaan, mutta hyvin vähän on kiinnitetty huomiota ei-maanviljelijöiden aloittamaan sivutoimiseen yrittämiseen.

Pekka Lith kirjoittaa Tilastokeskuksen Tieto & trendit -lehdessä (7/2010), että lähes puolet yrittäjistä Suomessa on sivutoimisia. Lithin mukaan yleisyydestään huolimatta kuitenkin yksi Suomessa melko vähän tutkittu ja huomiota saanut yrittäjyyden muoto on silti sivutoiminen yrittäjyys. Sivutoimiseksi yrittäjiksi määritellään henkilöt, jotka ansaitsevat elantonsa pääasiassa muulla tavoin kuin itsenäisenä yrittäjänä. Tällaista yrittäjyyttä on tutkittu yleisestikin melko vähän, ei ainoastaan Suomessa, hakeepa tutkimuskirjallisuutta millä tahansa aiheeseen liittyvällä käsitteellä. Tässä tutkimuksessa on käytetty hakutermeinä muun muassa seuraavia: *part-time*

---

entrepreneur, part-time self-employment, second-job entrepreneur sekä *hybrid entrepreneurs*. Google Scholar-hakukoneella haettuna löytyy *part-time entrepreneur* -haulla 104 tulosta, *part-time self-employment* -haulla 427 tulosta, *second-job entrepreneur* -haulla 4 tulosta ja *hybrid entrepreneur* -haulla niin ikään 4 tulosta. Näitä voidaan pitää melko vähäisinä määrinä, kun kyse on maailmanlaajuisesta tutkimuskirjallisuudesta. Useimmat näistä hakujen tuloksista ovat lisäksi jokseenkin epärelevanttejä käytettäväksi Suomessa tehtävän tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä.

2.1 Sivutoimiyrittäjyyden yleisyys

Lithin (2010) mukaan sivutoimisten yrittäjien määrästä ei ole tarkkoja tilastotietoja, vaan saatavilla olevat tiedot perustuvat erillisselvityksiin. Työministeriön vuonna 2007 laatimassa selvityksessä esitetään, että sivutoimisia yrittäjiä oli Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2004 neljä prosenttia 15-74-vuotiaasta aikuisväestöstä, kun päätoimisia yrittäjiä oli vastaavasti kuusi prosenttia. Tässä selvityksessä sivutoimiset yrittäjät suhteutettiin koko aikuisväestöön, koska monet näistä yrittäjistä tilastoituivat pääasiallisen toimintansa mukaan työvoiman ulkopuolelle kuten opiskelijat ja eläkeläiset. Tilaston mukaan vain runsaat puolet sivutoimisista yrittäjistä kuului työlliseen työvoimaan palkansaajina, kolmannes oli eläkeläisiä ja loput kuuluivat opiskelijoihin tai muuhun 15-74-vuotiaaseen väestöön. Jos kaikki pää- ja sivutoimiset yrittäjät lasketaan yhteen, oli noin joka kymmenennellä aikuisväestöön kuuluvalla suomalaisella yritystoimintaa vuonna 2004. Jos tarkastelu rajataan vain työlliseen työvoimaan, oli päätoimisia yrittäjiä runsas kymmenen prosenttia ja päätoimisia palkansaajia, jotka toimivat sivutoimisina yrittäjinä, noin neljä prosenttia työllisestä työvoimasta. (Lith 2010). Folta ym. (2010) osoittavat omassa tutkimuksessaan, että sivutoiminen yrittäjyys (*hybrid entrepreneurship*) on myös Ruotsissa merkittävä osa kaikesta yritystoiminnasta. Kansainvälinen tutkimus yrittäjyyden tasosta yli 40 maassa osoittaa, että 80 prosentilla henkilöistä, jotka aloittavat yritystoiminnan, on myös palkkatyö (Petrova 2005).

Jos alkutuotannon toimialoilla toimivia yrityksiä ei oteta lukuun, Suomessa oli laskennallisesti arvioiden 97 000 sivutoimista tai osa-aikaista yritystä vuonna 2008 (Lith 2010, ks. taulukko 2). Sivutoimiset yritykset koostuvat niistä konserneihin kuulumattomista yksityisistä kotimaisista yrityksistä, joiden toiminta-aika ylitti vuonna 2008 puoli vuotta ja joiden henkilöstö oli 0,1-0,5 henkeä vuosityöllisyyden käsitteellä mitaten. Tilastoaineistosta on jätetty tarkastelun ulkopuolelle tilastovuonna 2008 aloittaneet ja lopettaneet yritykset sekä kaksi kiinteistöpalvelun toimialaa ja al-

kutuotannon toimialat. Lith toteaa, että lukuihin tulee suhtautua tietyin varauksin, koska sivutoimisten yritysten määritelmä on sopimuksenvarainen¹ ja pieniä yrityksiä koskeviin lukuihin voi sisältyä virhemahdollisuuksia.

Taulukko 2. Sivutoimisten tai osa-aikaisten yritysten määrä, henkilöstö ja liikevaihto 2008 (pl. alkutuotannon toimialat). (Yritys- ja toimipaikkarekisteri, Tilastokeskus; Suunnittelu- ja tutkimuspalvelut Pekka Lith).

	YTR:n vuositilastoihin sisältyvät yritykset	YTR:n vuositilastojen ulkopuoliset yritykset	Osa-aikaiset yritykset yhteensä
Yrityksiä	74 107	23 458	97 575
Osuus yrityksistä, %	76,0	24,0	100,0
Henkilöstö, lkm	20 700	3 300	24 000
Osuus henkilöstöstä, %	86,0	14,0	100,0
Liikevaihto, milj. eur	2 790	160	2 950
Osuus liikevaihdosta	95,0	5,0	100,0

Sivutoimisista yrityksistä arviolta kolme neljäsosaa sisältyi Tilastokeskuksen Yritys- ja toimipaikkarekisterin (YTR) julkaisemiin vuositilastoihin (Lith 2010). Neljännestä yrityksistä oli jäänyt vuositilastojen ulkopuolelle, koska ne eivät täyttäneet tilastoihin pääsemisen vajaan 10 000 euron liikevaihtorajaa. Sivutoimisten yritysten henkilöstöä oli yhteensä 24 000 ja liikevaihtoa kolme miljardia euroa.

Lithin (2010) mukaan sivutoimisten yritysten määrä on suuri, sillä pelkästään YTR:n vuositilastoon sisältyvät sivutoimiset yritykset muodostivat yli neljänneksen Suomen kaikista yrityksistä vuonna 2008. Yritysten henkilöstöstä YTR:n vuositilastoon sisältyvät sivutoimiset yritykset muodostivat kuitenkin vain 1,4 prosenttia ja liikevaihdosta 0,7 prosenttia ilman alkutuotannon toimialoja.

Sivutoimiyrittäjyys on Suomessa keskittynyt muutamille toimialoille. Sivutoimista yrittäjyyttä on eniten henkilöpalveluissa sekä liike-elämän palveluissa. Lith (2010) toteaa kuitenkin, että osa-aikayrittäjiä on lähes kaikilla toimialoilla, mutta suhteellisesti eniten heitä on koulutuksessa, vapaa-ajan kulttuuri-, virkistys- ja liikuntapalveluissa ja muissa henkilöpalveluissa. Esimerkiksi urheilu- ja liikuntapalveluissa toimi vuonna 2009 runsaat 1700 sivutoimista yritystä (Yrittäjyyskatsaus 2011). Kulttuuri- ja viihdetoiminnassa sivutoimisten yritysten osuus yrityskannasta on 60-70 prosenttia riippuen siitä, lasketaanko lukuihin myös YTR:n vuositilastojen ulkopuolelle jääneet yritykset.

¹ Työ- ja elinkeinoministeriö on vuonna 2011 määrittänyt, mitä tarkoittaa sivutoimiyrittäjä. TEM:n määritelmän mukaan sivutoimiyrittäjä on henkilö, joka on harjoittanut yritystoimintaa vähintään 10 kuukauden ajan, mutta jonka yritystoiminta on sen laajuista, ettei se estä päätöksen palkkatyön vastaanottamista.

Toiseksi eniten sivutoimisia yrityksiä on Lithin (2010) mukaan tieteellisessä ja teknisessä toiminnassa, kuten liikkeenjohdon konsultoinnissa, teknisissä suunnittelupalveluissa ja tilitoimistoalalla. Liikkeenjohdon konsultoinnissa sivutoimisia yrityksiä oli vuonna 2008 noin puolet kaikista toimialan yrityksistä. Teknisissä suunnittelupalveluissa ja tilitoimialalla osuus oli noin 25-35 prosenttia.

Liikkeenjohdon konsultoinnissa ja muilla liike-elämän palveluilla toimivien osa-aikaisten yritysten suuri määrä johtuu siitä, että akateemisten toimihenkilöiden, korkeakoululohenkilöstön ja muiden viranhaltijoiden sivutoiminen yrittäjyys on yleistynyt viime vuosina (Lith 2010). Sivutoiminen yritystoiminta korostuu etenkin palkansaajaryhmissä, joiden säännölliseen työaikaan sisältyy joustavuutta.

Kolmanneksi eniten Työ- ja elinkeinoministeriön Yrittäjyyskatsauksen (2010) mukaan sivutoimisia/osa-aikaisia yrittäjiä on sosiaali- ja terveystieteiden päätoimialalla, jossa korostuvat yksityislääkäritoiminta ja muuhun terveydenhuoltoon liittyvä ammatinharjoittaminen. Sivutoimista yrittäjyyttä on myös hammaslääkärialalla ja fysioterapiapalveluissa. Asiaan on Lithin (2010) mukaan kiinnitetty viime vuosina erityistä huomiota, mikä johti lainsäädännöllisiin muutoksiin koskien työperäisten osinkojen verotusta. Sivutoimista yrittäjyyttä esiintyy muussakin terveydenhuoltoon liittyvässä ammatinharjoittamisessa kuten hammaslääkärialalla tai fysioterapiapalveluissa.

Sivutoimisten yritysten määrä on päätoimialoista pienin kuljetuksessa sekä majoitus- ja ravitsemisalalla. Syyt tähän ovat TEM:n raportin (Yrittäjyyskatsaus 2010) mukaan luonnolliset, koska kumpaankin päätoimialaan sisältyy luvanvaraista ja pääomia vaativaa yritystoimintaa, mikä rajoittaa toiminnan harjoittamista sivutoimisesti.

Suuresta määrästä huolimatta sivutoimiyrittäjyyteen liittyy joitain keskeisiä ongelmia, jotka tulisi ottaa huomioon poliittisessa päätöksenteossa (Lith 2010). Yksi tällainen on sivutoimiyrittäjyyden päätoimista yrittäjyyttä suurempi lopettamisalttius. Yrittäjyyskatsauksen (2010) mukaan suurin kato (35-40 prosenttia) tapahtuu ensimmäisen toimintavuoden aikana, kun 75 % päätoimisista yrittäjistä jatkaa vielä toimintaansa. Toisaalta raportissa todetaan, että ensimmäisen toimintavuoden jälkeen sivutoimisten yritysten lopettamiset hidastuvat ja yritystoiminnan lopetukset tapahtuvat samassa suhteessa päätoimisten kanssa.

Sivutoimisten yrittäjien suuri lopettamisalttius on myös kansainvälisissä tutkimuksissa havaittu ilmiö (Akola ym. 2007). Esimerkiksi Bosma, von Praag ja de Wit (2000) osoittivat Alankomaissa tehdyssä tutkimuksessaan, että päätoimisilla yrittäjillä on matalampi todennäköisyys lopettaa kuin sivutoimisilla yrittäjillä. Kirjoittajien mukaan päätoimisten yrittäjien selviytymisaika on noin 1,5 kertaa korkeampi kuin sivutoimisilla yrittäjillä.

Lithin (2010) mukaan sivutoimisten ja lyhytaikaista liiketoimintaa varten perustettujen yritysten suuri aloittamis- ja lopettamisalttius lisää yrityskannan tilastollista vaihtuvuutta monilla toimialoilla. Tämä tulisi hänen mielestään ottaa huomioon yritysten vaihtuvuutta kuvaavissa tutkimuksissa, ennen kuin korkeasta vaihtuvuudesta vedetään liian pitkälle meneviä yrityskannan uudistumiseen liittyviä johtopäätöksiä.

Toisaalta useissa tutkimuksissa esitetään, että sivutoimisuus olisi yrittäjyyden kokeilua, jonka aikana henkilö testaa omia yrittäjyyskykyjään ja liikeideaansa. Mikäli hän toteaa omat kykynsä heikoiksi tai liikeideaansa kannattamattomaksi, hän luopuu yrittäjyydestä ja palaa palkkatyöhön. Tästä syystä on tärkeää tutkia sivutoimisuuden motiiveja, jotta sivutoimisina aloittaneet voisivat siirtyä vähittäin päätoimisiksi. Ratkaisuina tähän olisi, kuten Koster ym. (2010) esittävät, suunnata tukea ja erilaisia ohjelmia sivutoimisille yrittäjille niin, että nämä kokeiluaikanaan voisivat vakuuttua yritystoimintansa ja yrittäjyyskykynsä riittävydestä niitä kehittämällä.

2.2 Sivutoimiyrittäjyys yhteiskunnallisena ilmiönä

Koster ym. (2010) toteavat tutkimuksessaan maaseudun sivutoimiyrittäjyydestä, että makronäkökulmasta sivutoimiyrittäjyyden aloittamisella voi olla vaikutusta maaseudun kehitykseen, ja vielä tarkemmin paikalliseen yhteisöön. Tutkijat suosittelivat, että ei vain maanviljelijöillä, vaan myös muilla kuin maanviljelijöillä voi olla tärkeämpi rooli edistää uutta taloudellista toimintaa maaseudulla kuin aiemmin on uskottu. Sivutoimiyrittäjyys voi edistää paitsi paikallista taloutta ja työllisyyttä, myös laajentaa sosiaalisia verkostoja, edistää eri toimijoiden keskinäisiä suhteita maaseudulla, luoda uusia kulttuuri-identiteettejä ja edistää maaseudun elinkelpoisuutta ja maaseudun merkitystä yhteiskunnassa. Poliittinen tuki pääomien ja avustusten muodossa on merkittävässä roolissa kannustamassa uutta taloudellista toimintaa. Lisäksi elämäntapayrittäjät ovat usein kokemattomia yrittäjätaidoissa ja heille olisi hyötyä valtion tuesta ja ohjelmista käytännön liiketoiminnan aloittamisessa ja yritysten perustamisessa.

Projekti- ja tietoyhteiskunnan kehitys tarjoaa oman näkökulman sivutoimiyrittäjyyden kehittämiseen ilmiönä. Tietoyhteiskunnallinen järjestelmien hallintaan sitoutunut asiantuntijapuhunta on sisältänyt ja jäsentänyt jo pitkään mm. sisäisen yrittäjyyden ja instituutiyrittäjyyden käsitteitä, joilla ei ole välttämättä mitään tekemistä aidon yrittäjyyden kanssa (esim. Kolehmainen 2008). Kokonaisuudessaan tieto- ja projektiyhteiskuntien globaali yksilöllistymis-, identiteetti- ja innovaatio-orientaatiokehityksen voidaan kuitenkin ennustaa johtavan sivutoimiyrittäjyyden ilmiön yleistymiseen nykyisestäään. Vaikka useat hallintojärjestelmät vastustavat sivutoimiyrittäjyyden kehitystä varsin tehokkaasti, niin globaalit ihmisoikeudet ja projektiyhteiskuntien käytännöt ovat normalisoineet monimimiuudet ja erilaiset

---

---

identiteetit, jotka edelleen mahdollistavat suuntautua yrittäjyyteen oman työn ohella – sivutoimisesti (ks. Sulkunen 2006).

Suomessa on perustuslain (1999/731) mukainen elinkeinovapaus, joka merkitsee, että jokaisella on oikeus toimeentulon hankkimiseen valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Elinkeinovapaus tarkoittaa vapautta harjoittaa säädetyillä ehdoilla elinkeinoa tai kauppaa (Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 1919/122). Taloustieteessä elinkeinovapaudella tarkoitetaan vapautta harjoittaa elinkeinoa ilman, että viranomaiset estävät yksityisomistusoikeutta (Elinkeinovapaus 2009). Diversiteettikehitys korreloi voimakkaasti vapauksiin, kuten Internet -kehitys on osoittanut. Sopimusvapaus puolestaan merkitsee sitä, että oikeushenkilöllä on vapaus tehdä oikeustoimia, jotka koskevat henkilön omaisuutta ja luonnollisen henkilön kohdalla myös ruumista. Oikeustoimella henkilön oikeusasema muuttuu tai perustetaan uusia oikeuksia tai velvollisuuksia. Esimerkiksi henkilö voi sopia, että hän perustaa yrityksen, josta rekisterinpitäjä perii maksun. Projektitoiminnan osalta sopimusvapauden kaikki pääkohdat ovat merkityksellisiä, on tekijänä sitten organisaatio, yritys tai luonnollinen henkilö (Sopimusvapaus 2009; Sopimusoikeus 2009): oikeus tehdä sopimuksia, vapaus päättää tehdäänkö sopimus vai ei, vapaus päättää sopimuksen sisällöstä, vapaus valita sopimuskumppaninsa ja muotovapaus.

Useat tutkijat eivät kuitenkaan usko, että palkkatyöläisille tulisi tarjota tai että he olisivat edes valmiita vastaanottamaan yrittäjämäistä vastuuta työstänsä (esim. Kevätsalo, Puntari & Roos 2006). Työnantajat tyrkyttävät palkansaajille työnantajaintressejä palvelevaa sitoutumista ja viranomaiset tarjoavat vastaavasti yksilöllistä vastuuta työllistymisestä. Kumpikaan taho ei tarjoa aidosti mahdollisuutta toimia yrittäjämäisesti. Käytännön työelämässä mahdollisuudet näyttytyvät olevan riippuvaisia asemasta työorganisaatiossa, kuten Kevätsalo, Puntari & Roos (2006) kirjoittavat: ”*Organisaatioiden ydintyövoiman on mahdollista sitoutua, sille tarjotaan kehittämisyliä, mutta sillekään ei tarjota yrittäjämäisen osallistumisen edellytyksiä. Työvoiman muu osa on lähes yksinomaan henkilökohtaisen aloitteellisuuden varassa.*”

2.3 Motiivit ryhtyä sivutoimiseksi yrittäjäksi

Yrittäjäksi ryhtymisen prosesseista on esitetty monta mallia ja prosessikuvausta. Huuskosen (1992) mukaan motivaatio yrittäjäksi ryhtymiseen syntyy henkisessä kasvuprosessissa, johon vaikuttavat henkilöstä ja hänen persoonastaan riippuvat tekijät, mutta myös yleisestä tilanteesta ja ympäristöstä riippuvat tekijät. Jos henkilöllä on motivaatio ryhtyä yrittäjäksi ja tilanne muutenkin suosii yrittäjäksi ryhtymistä, aiottu käyttäytyminen realisoituu eli henkilö ryhtyy yrittäjäksi. Yrittäjäksi valikoitumisen prosessissa voidaan erottaa eri vaiheisiin yrittäjyydestä kiinnostuneet,

yrittäjyyttä harkitsevat, yrittäjäksi aikovat ja yrittäjäksi ryhtyvät. (Huuskonen 1989). Yrittäjyysaikomukset ovat olleet keskeisesti tutkimuksen kohteena, koska yleinen käsitys on, että ennen yrittäjäksi ryhtymistä henkilöllä täytyy olla aikomukset ryhtyä yrittäjäksi ja aikomuksia selittäviä tekijöitä on haluttu löytää. Ajzenin (1991) Theory of Planned Behavior (TPB) -mallia on laajasti sovellettu yrittäjyystutkimuksessa ja erityisesti opiskelijapopulaatioissa (esim. Krueger 1993; Krueger, Reilly & Carsrud 2000; Barbosa, Fayolle & Lassas-Clerc 2006). TPB-mallin muka Sopimusvapaus aikomukset (intentiot) selittävät keskeisesti yksilön myöhempää käyttäytymistä. TPB-mallia on laajasti testattu, kehitetty sekä kritisoitu vuosien aikana (Armitage & Conner 2001; Sheeran 2002).

Ajzenin alkuperäisessä mallissa aikomuksia ja sitä myöden itse yrittäjäksi ryhtymistä selittävät kolme tekijää: asenteet, lähipiirin tuki sekä pystyvyysuskomus. Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Suomen ammattikorkeakoulujen FINPIN-verkoston yhteistyössä kehittelemään Entre Intention-mittariin on lisätty näiden kolmen tekijän lisäksi neljänneksi selittäväksi muuttujaksi yrittäjyyskyvyt (Varamäki et al. 2011). *Asenteilla yrittäjyysuraa* kohtaan tarkoitetaan, kuinka positiivisena tai negatiivisena henkilö näkee mahdollisen yrittäjyysuran. *Lähiympäristön tuki* kuvaa, missä määrin henkilö kokee saavansa sosiaalista painetta lähipiiristään ryhtyä yrittäjäksi ja miten hän arvelee lähimpien ihmisten (perheenjäsenet, ystävät jne). tukevan hänen mahdollista yrittäjäraansa. *Pystyvyysuskomus* viittaa siihen, missä määrin henkilö arvelee halutessaan kykenevänsä ryhtymään yrittäjäksi sekä missä määrin hän arvelee onnistuvansa yrittäjänä, mikäli hän päättää ryhtyä yrittäjäksi. *Yrittäjyyskyvyillä* tarkoitetaan, missä määrin henkilö arvelee omaavansa yrittäjälle tyypillisiä kykyjä kuten kykyä havaita liiketoimintamahdollisuuksia, kyky ottaa riskiä ja sietää epävarmuutta, kykyä organisoida toimintaa jne.

Kuviossa 1 on kuvattu Entre Intention mittarin viitekehystä. Mallissa pyritään selittämään opiskelijoiden yrittäjyysaikomuksia eli intentioita sekä niiden muutosta ja kehittymistä. Neljän edellä mainitun selittävän muuttujan lisäksi mallissa selvitetään eri taustamuuttujien sekä mahdollisia suoria että välillisiä vaikutuksia intentioihin. Seurannan alusta alkaen huomioidaan seuraavat taustatekijät: opiskelijan ikä, sukupuoli, vanhempien mahdollinen yrittäjyysura, opiskelijan aiempi osallistuminen yrittäjyyskursseille sekä koulutusala. Opintojen edetessä huomioidaan lisäksi seuraavat taustamuuttujat: aktiivisuus oppilaskunnassa, työskentely opintojen ohella, osallistuminen yrittäjyysopetukseen (pakollisia tai vapaaehtoisia kursseja) sekä yrittäjyysopintojaksojen pedagogiset ratkaisut.

Sivutoiminen yrittäjyys voi toimia väylänä päätoimiseen yrittäjyyteen. Yrittäjyyttä kokeillaan, kun ei heti uskalleta heittäytyä siihen kokonaan. Sivutoimisen yrittäjyyden on arveltu sisältävän merkittävää yrittäjäpotentiaalia ja jopa kasvuyrittäjyyttä. Esimerkiksi Bosma ym. (2000) tutkimuksessaan yrittäjien tulevan menestyksen

---

määrittämisestä osoittavat, että sivutoimisena yrittäjänä toimiminen on yksi tärkeä myöhempää menestystä määrittävä tekijä, vaikkakin päätoimisuus määrittäi yritystoiminnan kestoa. Lith (2010) puolestaan toteaa, että todellisuudessa sivutoiminen yritystoiminta toimii harvemmin reittinä päätoimiseen yrittäjyyteen.

Koster ym. (2010) tutkivat maaseudun ei-maanviljelijöiden motiiveja ryhtyä sivutoimisiksi yrittäjiksi. Peruskysymyksenä on, liittyvätkö näiden sivutoimiyrittäjien motiivit elämäntapaan vai ovatko motiivit taloudellisesti suuntautuneita. Tutkimuksessa arvioidaan sivutoimiyrittäjien motiiveja suhteessa samankaltaisiin yrittäjätyyppeihin - klassiseen ja elämäntapayrittäjään. Tutkijat ehdottavat jatkumoa, jolle sivutoimiyrittäjän motiivit sijoittuvat. Klassisen yrittäjän motiivit ovat jatkumon toisessa päässä ja elämäntapayrittäjien motiivit toisessa. Sivutoimiyrittäjä motiivien oletetaan sijoittuvan jonnekin tälle välille. Johtopäätöksenä tutkijat esittävät, että sivutoimiyrittäjyys alkaa elämäntavan ajamana ja taloudelliset hyödyt ovat toissijaisia. Sivutoimiyrittäjän motiivit ovat yhdistelmä elämäntapaa ja taloudellista hyötyä, mutta taipumus on elämäntavan puolella. Se, että sivutoimiyrittäjä on pääasiassa motivoitunut elämäntavasta antaa olettaa, että toiminta pysyy pienessä mittakaavassa. Tämä tarkoittaa, että toiminta ei todennäköisesti häiritse "maisemaa", mutta lisää maaseudun houkuttelevuutta matkailijoille ja paikallisille asukkaille.

Lith (2010) puolestaan toteaa, että pienillä paikkakunnilla ja rajatuilla markkinoilla päätoiminen elinkeinonharjoittaminen ei olisi välttämättä edes mahdollista tai taloudellisesti kannattavaa. Toiminnallaan sivutoimiset yrittäjät luovat kuitenkin uutta tarjontaa markkinoille etenkin maakuntien haja-asutusalueilla. Esimerkkeinä kirjoittaja mainitsee hierontapalvelut, tietokoneiden ja kodinkoneiden korjauspalvelut tai kodinhoitopalvelut. Yrittäjyyskatsauksessa (2010, 48) todetaan lisäksi, että yrityksissä ja julkisyhteisöissä voi olla erilaisia hankkeita tai sellaisia työtehtäviä, jotka edellyttävät erityistaitoja, ja joiden suorittamiseen sivutoimiset yrittäjät voivat tarjota omaa osaamistaan.

Sivutoimiset yritykset voivat olla myös yhtiömuotoisia tiimiyrityksiä, joiden kautta omistajat kanavoivat satunnaisia sivutulojaan, mikä on edullista ja joustavaa tulonsaajalle ja työnteettäjälle. Joskus tällaisten sivutoimisten yritysten piirissä tehty kokonaistyöpanos muodostaa useita henkilötyövuosia, vaikka yksittäiset osa-omistajat toimivat yrityksessä vain satunnaisesti.

Lith (2010, ks. myös Yrittäjyyskatsaus 2010) toteaa myös, että sivutoiminen yrittäjyys voi sopia hyvin erilaisiin elämäntilanteisiin. Esimerkkeinä hän mainitsee kotiäidit, joille kotoa käsin tapahtuva yritystoiminta tarjoaa vaihtelua elämään, ylläpitää ammattitaitoa tai tuo tarpeellisia sivutuloja. Joskus kysymys voi kirjoittajan mielestä olla eräänlaisen mahdollisuus- ja pakkoyrittäjyyden yhdistelmästä, mikä vähentää toimeentuloon liittyvää epävarmuutta.

Sivutoiminen yrittäjyys voi olla myös yhteiskunnallisesti suuri mahdollisuus, kun suuri määrä hyväkuntoisia eläkeläisiä etsii itselleen mielekästä tekemistä (Yrittäjyyskatsaus 2010, 48). Heille yrittäjyys voi tarjota pehmeän laskun työelämästä vanhuuseläkkeelle. Työ- ja elinkeinoministeriön raportin mukaan eläkeläiset ja vasta vanhuuseläkkeelle jääneet muodostavat kasvavan joukon sivutoimisista yrittäjistä. Lähivuosina eläkkeelle siirtynee suuri joukko sellaisia henkilöitä, jotka eivät halua vetäytyä kokonaan työmarkkinoilta, vaan haluavat jatkaa työntekoa yrittäjänä joustavalla tavalla.

2.4 Sivutoimiyrittäjien profiilit

Yrittäjäksi ryhtymisen yhteydessä on totuttu tarkastelemaan usein henkilökohtaisia demografisia tekijöitä, joilla tarkoitetaan esimerkiksi yksilön sukupuolta, ikää, koulutusalaa ja -astetta sekä suoritettujen tutkintojen määrää (ks. esim. Huuskonen 1992; Acs, Arenius, Hay & Minniti 2005). Henkilökohtaisiksi tekijöiksi ymmärretään yrittäjyysaktiivisuutta koskevissa tutkimuksissa usein myös yksilön siviilisäätö ja mahdollisten (kotona asuvien) lasten lukumäärä ja ikä (Hyytinen & Ilmakunnas 2004; Käsälä 2005). Henkilökohtaisiin tekijöihin voidaan sisällyttää myös omien vanhempien ja läheisten toimiminen yrittäjänä ja sen vaikutusta yksilön omaan asennoitumiseen yrittäjyyteen (Krueger, Reilly & Carsrud 2000; Korvela & Mäki 2002; Harju, Mäki, Paasio & Pukkinen 2004).

Gruenert (1999) tutki sivutoimiyrittäjien (second job entrepreneurs) ominaisuuksia, ammatteja sekä työ- ja ansiosuhteita yrittäjyyden ja palkkatyön välillä. Tulokset osoittivat, että sivutoimisilla yrittäjillä oli taitoja, joilla oli markkina-arvoa ja kysyntää. Heillä oli myös aikaa käytettäväksi sivutoimeen palkkatyön ohella. Sivutoimiset yrittäjät olivat myös valmiimpia ottamaan sellaisia riskejä, jotka liittyvät itsenäiseen ammatinharjoittamiseen. Tutkijat arvioivat, että työssään erikoistaitoja ja esimerkiksi ajankäyttöön liittyviä valmiuksia saaneet eivät kuitenkaan ryhdy sivutoimiseksi yrittäjiksi, koska he käyttävät vapaa-aikansa mieluummin esimerkiksi perheen kanssa olemiseen tai lepoon kuin hankkivat lisätuloja sivutoimisella yrittäjyydellä.

Gruenertin (1999) tutkimuksessa löytyi useita sivutoimisia yrittäjiä yhdistäviä tekijöitä. Sivutoimisilla yrittäjillä oli korkeampi koulutus kuin palkkatyössä työskentelevillä keskimäärin. Lähes 40 prosentilla oli vähintään kandidaatin tutkinto, kun vastaava luku palkansaajilla oli 29 %. Sivutoimisten yrittäjien keski-ikä oli 43 vuotta, mikä on neljä vuotta korkeampi kuin palkkatyössä keskimäärin. Suurin ikäryhmä oli 35-44-vuotiaat (34 %). Toiseksi suurin ryhmä oli 45-54-vuotiaat (29 %). Yli 60 % sivutoimisista yrittäjistä kuului näihin kahteen ryhmään, kun vastaavien ikäryhmien osuus palkansaajista oli 49 %. Miehiä oli sivutoimisissa yrittäjissä lähes kaksi kertaa enemmän kuin naisia. Tämän tutkijat arvioivat johtuvan ensinnäkin puolison tuesta

---

sekä toisaalta tarpeesta vastata perheen toimeentulosta - seitsemän kymmenestä oli naimisissa. Gruenertin (1999) mukaan tutkimus osoitti myös, että sivutoimiyrittäjät eivät hakeudu alalle, jolla olisi yhteyttä heidän palkkatyöhönsä. Ainoastaan 9 % sivutoimisista yrittäjistä toimi palkkatyöhönsä liittyvällä alalla. Lisäksi korkeapalkkaiset työntekijät ovat todennäköisemmin myös sivutoimiyrittäjiä kuin matalapalkkaiset työntekijät.

Myös Verheul ja Thurik (2001) toteavat puolestaan omista tutkimuksissaan, että miespuoliset yrittäjät toimivat useammin päätoimisesti kuin naisyrittäjät. Miehet toimivat sivutoimisina yrittäjinä useimmiten siitä syystä, että heillä on joko muuta yritystoimintaa tai he ovat palkkatyössä. Naisilla on usein kaksoisrooli yrittäjänä ja perheen arjesta huolehtijana ja tämä rajoittaa yritystoimintaan käytettävää aikaa. Ammatillinen jakauma poikkesi Gruenertin (1999, 23) tutkimuksessa myös merkittävästi palkansaajien ammattirakenteesta siten että 21 % sivutoimisista yrittäjistä toimi maa- ja metsätalouteen ja kalastuksen liittyvissä ammateissa. Tämän tutkijat toteavat johtuvan siitä, että pienet tilat tai kalastukseen liittyvä toiminta ei tuota tarpeeksi, jotta sillä tulisi toimeen ja tästä syystä näitä harjoitetaan sivutoimisesti. Myös myyntiin liittyvä toiminta (21 % kaikista sivutoimiyrittäjistä) oli merkittävästi yleisempää sivutoimiyrittäjillä kuin palkkatyössä. Tämän puolestaan tutkijat olettavat johtuvan siitä, että tällainen toiminta on helppo aloittaa — se ei vaadi suurta pääomaa — ja siinä on mahdollisuus hyviin tuloihin.

Yrittäjyyskatsauksen (2011) mukaan jokaista kolmea sivutoimista miesyrittäjää kohden kaksi naista sai osan tuloistaan yrittäjätulona vuonna 2004. Lith (2010) puolestaan toteaa suomalaisen tilastoaineiston valossa, että sivutoimisissa yrittäjissä on enemmän naisia kuin miehiä. Nämä poikkeavat edellä mainitun Gruenertin tutkimuksen tuloksista. Selityksenä Lith (2010) mainitsee naisten ammatteihin liittyvät ja heidän koulutustaan vastaavat palvelutehtävät, jotka mahdollistavat sivutulot. Lisäksi naiset työllistyvät miehiä useammin tilapäisissä tai osa-aikaisissa työsuhteissa, mikä mahdollistaa paremmin sivutoimisen yrittäjyyden tai jopa pakottaa sivutulojen hankkimiseen. Koulutuksella on työministeriön selvityksen mukaan käänteinen yhteys pää- ja sivutoimiseen yrittäjyyteen. Päätoiminen yrittäjyysaktiivisuus alenee muodollisen koulutuksen kohotessa ja päinvastoin, vaikka tilanne on tasoittunut 2000-luvulla. Sen sijaan sivutoiminen yrittäjyys on sitä yleisempää mitä korkeampi on koulutustaso. (Lith 2010). Esimerkiksi Akava ry:n jäsenistössä pää- ja sivutoiminen yrittäjyys on lähes yhtä suurta, mikä on näkynyt myös sivutoimisten yritysten toimialajakaumassa (Yrittäjyyskatsaus 2010). Tämä vastaa myös edellä Gruenertin johtopäätöksiä, vaikka Gruenert vertaa sivutoimiyrittäjien koulutustasoa palkansaajien koulutustasoon.

Sivutoimiset yrittäjät ovat usein hyvätuloisia. Palkka- ja yrittäjätuloja saavien sivutoimisten yrittäjien keskimääräiset kokonaistulot ovat keskimäärin suuremmat kuin

ainoastaan palkkatyötä tekevillä ja selvästi suuremmat kuin päätoimisilla yrittäjillä. Tehtyjen selvitysten mukaan sivutoimiset yrittäjät ansaitsevat pelkästään päätoimisessa palkkatyössään enemmän kuin palkansaajat keskimäärin. (Lith 2010). Tämäkin vastaa Gruenertin aineistolla saatua tulosta siten, että myös Gruenert mainitsee, että sivutoimiseksi yrittäjiksi ryhtyvät todennäköisemmäksi sellaiset henkilöt, joilla on keskimääräistä korkeammat palkkatulot.

Eläkeläiset muodostavat kasvavan joukon sivutoimisista yrittäjistä, mikä monipuolistaa yrittäjyyden kuvaa. Eläkeläisyrittäjillä on puolellaan määrättyjä etuja, jotka pienentävät yritystoimintaan liittyviä riskejä. Yritystoiminnasta saadut tulot voivat lisätä verotettavien tulojen progressiota mutta eivät vähennä eläkettä. Lisäksi vanhuuseläkkeellä olevien yrittäjien ei tarvitse maksaa yrittäjäeläkemaksuja, sillä heille eläkevakuuttaminen on vapaaehtoista.

2.5 Polku sivutoimiyrittäjästä päätoimiseksi yrittäjäksi

Folta ym. (2010) käyttävät hybridi yrittäjyyden käsitettä mallintaessaan palkkatyöstä yrittäjäksi siirtymistä. Tutkimuksessa esitetään, että tämä muutos voi tapahtua asteittain siten, että henkilö säilyttää palkkatyönsä ja aloittaa itsenäisen ammatinharjoittamisen. Kirjoittajat korostavat hybridi yrittäjyyden harkintaa erillisenä yrittäjyyden aloitusprosessina, joka mahdollistaa oppimisen ja voi olla erityisen hyödyllistä ammatillisesti päteville henkilöille, joilla ei ole aikaisempaa yrittäjäkokemusta. Petrova (2011) esittää myös, että henkilöt ryhtyvät osa-aikaisiksi yrittäjiksi, koska eivät tunne yrittäjäkykyjään etukäteen. Kun osa-aikainen yrittäjä siirtyy päätoimiseksi kokeilunsa jälkeen, hän todennäköisesti Petrovan (2011) mukaan on parempi yrittäjänä ja kykenevä kasvattamaan yrityksestään menestyvän. Kirjoittajan mukaan puolestaan henkilöt, jotka kokevat yrittäjäkykynsä heikoiksi, perääntyvät yritystoiminnasta. Myös Lith (2010) tulkitsee sivutoimisten yritysten suuren lopettamisalttiuden johtuvan osaksi halusta kokeilla yrittäjyyttä. Kun yritystoiminnasta saadut kokemukset eivät vastaa odotuksia, on toiminnasta luovuttu ja keskitytty palkkatyöhön.

Heinosen ym. (2006) mukaan kuitenkin akateemisesti koulutetuilla sivutoimisuus on ollut useimmiten välivaihe kohti päätoimista yrittäjyyttä ja neljä viidestä sivutoimisena aloittaneesta on siirtynyt ajan mittaan päätoimiseksi.

Lithin (2010) mukaan myös työttömien mahdollisuutta toimia sivutoimisina yrittäjinä pitäisi tukea, vaikkakin hän toteaa, että sivutoimiyrittäjästä harvoin siirtyään päätoimiseksi, olisi tällainen mahdollisuus ainakin suotava. Kaikkia päätoimisesta yrittäjyydestä kiinnostuneita sivutoimisia yrittäjiä voisi myös ohjata aktiivisemmin neuvontapalvelujen piiriin. Lith (2010) esittää myös, että kaikilla tällaisilla henkilöillä

---

tulisi olla mahdollisuus saada starttirahaa. Nykysäännösten mukaan ei yleensä ole mahdollista saada starttirahaa siirryttäessä sivutoimisesta yrittäjyydestä päätoimiseksi yrittäjäksi

2.6 Akateeminen yrittäjyys Suomessa

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaiseman Yrittäjyyskatsauksen (2011) mukaan yrittäjyysaktiivisuus kasvaa, kun muodollinen koulutusaste laskee ja päinvastoin. Yrittäjyyshalut näyttävät katoavan koulutuksen lisääntyessä, vaikka lahjakkaiden ja korkeasti koulutettujen ammattilaisten hakeutuminen nykyistä innokkaammin yrittäjän uralle olisi suotavaa.

Yrittäjien koulutustaso on julkaisun mukaan Suomessa ollut perinteisesti alempi kuin palkansaajilla. Yrittäjiksi on ryhdytty ammattikoulu- tai yleissivistävältä tasolta ilman ammattikoulutusta. Ammattikoulutuksen puute ei tietenkään tarkoita ammatitaidottomuutta, vaan ammattitaito on usein työelämässä kokemuksella hankittua.

2.6.1 Akateemisten yrittäjyyden yleisyys

Paasio ja Pukkinen (2006) esittävät omassa tutkimuksessaan akateemisten yrittäjyydestä, että työssäkäyvistä akateemisen loppututkinnon suorittaneista oli vain alle kymmenesosa yrittäjinä, kun perusasteen suorittaneista henkilöistä lähes joka viides työllistää itse itsensä. Yleisesti akateemisesti kouluttautuneiden yrittäjyysaktiivisuus on Suomessa ollut kuitenkin alhainen Euroopan muihin maihin verrattuna. Kymmenen maata kattaneessa selvityksessä Suomi sijoittui yhdessä Ruotsin kanssa seitsemänneksi (yrittäjiä 3 % akateemisista vastaajista), kun kärjessä olivat Italia ja Saksa yli 10 % yrittäjyysaktiivisuudella (Kivinen, Nurmi & Kanervo 2002). Myös eri koulutusalojen välillä oli selkeitä eroja. Akateemisesti kouluttautuneiden keskuudessa esimerkiksi kauppatieteellisen ja teknillisen tutkinnon suorittaneista vain harva ryhtyy yrittäjäksi (Paasio & Pukkinen 2006).

Tilastojen mukaan väestön koulutusrakenne on muuttunut ja korkeasti koulutettujen suhteellinen määrä on noussut (ks. taulukko 3). Ylemmän korkeakouluasteen tutkinnon suorittaneiden määrä on kymmenessä vuodessa lisääntynyt 36 % yli 15-vuotiaista. Vielä enemmän (51 %) on lisääntynyt alemman korkeakouluasteen tutkinnon suorittaneiden määrä. Sen sijaan keskiasteen koulutuksen saaneiden määrä on yli 15-vuotiaasta väestöstä samaan aikaan lisääntynyt vain vajaat 15 %.

Taulukko 3. Väestön koulutusrakenteen kehitys vuodesta 1998 vuoteen 2009 (Tilastokeskus, Väestön koulutusrakenne 2010).

Väestön (yli 15-vuotiaat) koulutusrakenne 1998-2009						
KOKO MAA						
Sukupuolet yhteensä						
		Keskiaste	Alin korkeaste	Alempi korkeakouluaste	Ylempi korkeakouluaste	Tutkija-koulutusaste
1998	0	1 482 838	532 588	180 727	212 335	20 817
1999	0	1 505 153	534 771	190 779	221 563	22 107
2000	0	1 530 846	532 114	203 880	230 367	23 248
2001	0	1 555 070	526 449	220 526	239 463	24 480
2002	0	1 576 274	521 737	239 212	249 077	25 652
2003	0	1 601 302	514 449	258 081	259 196	26 869
2004	0	1 627 687	507 620	276 726	269 374	28 141
2005	0	1 651 070	500 555	295 370	279 387	29 429
2006	0	1 675 369	494 540	314 791	290 517	30 722
2007	0	1 697 907	488 510	333 741	302 088	32 115
2008	0	1 709 962	482 084	356 420	321 172	33 520
2009	0	1 736 173	477 211	376 678	330 097	34 884

Väestön koulutusrakenne
Yksikkö: henkeä
Lähde: Tilastokeskus / Väestön koulutusrakenne

Tämä kehitys yhdessä ikääntymisen ja eläkkeelle siirtymisen kanssa ovat vaikuttaneet siihen, että akateemisten yrittäjien määrä on ollut kasvussa. Kasvava osa ilman ammattikoulutusta olevista ikääntyvistä yrittäjistä on lopettanut yritystoiminnan, mikä on johtanut myös yrittäjien ja palkansaajien koulutuserojen kaventumiseen.

Vuonna 2009 alemman tai ylempään korkeasteen tutkinnon suorittaneita oli yrittäjistä 40 prosenttia (Yrittäjyyksikatsaus 2011). Työvoimatutkimuksen mukaan yrittäjistä kuitenkin vain joka kymmenes (24 000 henkilöä) on suorittanut akateemisen loppututkinnon. Esimerkiksi Akava ry:n jäsenkunnasta vain 2-4 prosenttia työllistyi yrittäjänä vuonna 2010. Tämä on suurin piirtein yhtä paljon kuin akateemisesti koulutettuja yrittäjiä Suomessa on Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan. Kuitenkin työttömyysuhan alla suuri osa etenkin korkeasti koulutetuista henkilöistä kokee yrittäjyyden houkuttelevaksi vaihtoehdoksi (Yrittäjyyksikatsaus 2011, 128). Kysymys ei kuitenkaan ole välttämättä pakkoyrittäjyydestä, vaan työuralla tapahtuneen muutoksen aiheuttamasta kimmokkeesta.

Yrittäjyyskatsauksen (2011) mukaan viralliset työllisyystilastot eivät tunnista kaikkia yhtiömuotoisissa yrityksissä työskenteleviä yrittäjiä. Nämä yrittäjän määrittelyongelmat vaikuttavat eniten akateemisesti koulutettuihin yrittäjiin, jotka työskentelevät esimerkiksi osaamisintensiivisillä toimialoilla osakeyhtiömuotoisissa tiimiyrityksissä. Julkaisun mukaan tilastot antavat liian pessimistisen kuvan yrittäjien koulutustasosta. Tämä johtuu siitä, että henkilö tilastoituu yrittäjäksi vasta, jo hän itse tai perheensä kautta omistaa vähintään puolet yrityksestä. Niinpä esimerkiksi kolmen akateemisen omistamassa yrityksessä, jossa kukaan ei yksin omista 50 % yrityksestä, kaikki osakkaat tilastoituvat palkansaajiksi.

Viime vuosina on alettu kiinnittää aiempaa enemmän huomiota erilaisiin keinoihin, joilla korkeasti koulutettujen yrittäjyyttä voitaisiin edistää. Keskeiseksi perusteluksi akateemisen yrittäjyyden edistämiseksi on esitetty, että korkeasti koulutettujen perustamat yritykset näyttävät olevan elinvoimaisempia ja tavoittelevat kasvua tai kasvavat muita todennäköisemmin (ks. mm. Petrova 2005). Yrittäjyyskatsauksessa (2011) todetaan, että Suomessa korkeasti koulutetuilla potentiaalisilla kasvuyrittäjillä taloudelliset ja sosiaaliset kannustimet yrittäjyyteen ovat tutkimusten mukaan liian vaatimattomat. Toisaalta esimerkiksi akavalainen yrittäjyys on julkaisun mukaan palvelujen tuottamista ja usein joko päätoimista tai osa-aikaista yksinyrittäjyyttä tai ammatinharjoittamista. Se on usein myös hyvin samankaltaista kuin palkkatyö, jossa toimintaa ohjaa enemmän ammattiin liittyvä kuin yrittäjän identiteetti.

2.6.2 Akateemisten yrittäjien profiili

Heinosen ym. (2006) mukaan akateemiset, kuten väestö yleensäkin, työskentelevät tyypillisesti palkansaajina yksityisellä sektorilla ennen siirtymistään yrittäjäksi. Tutkimuksessa ilmeni, että akateemisista yrittäjistä noin 40 % työskenteli yksityisellä ja noin kolmannes julkisella sektorilla ennen yritystoiminnan aloittamista vuonna 2001. Lopulla neljäsosalla yrittäjyyttä edelsi työttömyys, opiskelu tai muu toiminta. Kirjoittajien mukaan akateemisesti koulutetut ryhtyvät yrittäjiksi kuitenkin vasta ammatillisen osaamisen kehityttyä vahvaksi.

Tutkimuksessa todetaan lisäksi, että akateemisten yrittäjien koulutusaloilla ja eri koulutusalojen sisällä on eroja yrittäjäksi ryhtymisessä. Heinosen ym. (2006) mukaan todennäköisimmin yrittäjäksi ryhtyy esimerkiksi hammas- tai eläinlääketieteellisestä valmistunut tai taideteollisen, maa- ja metsätaloustieteellisen tai kuvataidealan tutkinnon suorittanut. Koulutusalan sisäisistä eroista kirjoittajat mainitsevat esimerkkinä, että teknillistieteellisiltä aloilta valmistuneista keskimäärin yksi sadasta toimii yrittäjänä, kun taas tähän ryhmään kuuluvista arkkitehteistä jopa 17 % oli yrittäjiä valmistumista seuraavan vuoden lopussa (Arkkitehtiunionin jäsenrekisteri 2005).

Yrittäjyyskatsauksessa (2011) esitetään samansuuntaisia näkemyksiä kuin Heino-
sen tutkimusryhmineen vuonna 2006 tekemässä tutkimuksessa. TEM:n julkaisun
mukaan (Yrittäjyyskatsaus 2011) yrittäjien osuus jäsenkunnasta on suurin Suomen
Hammaslääkäriliiton, Puheterapeuttiliiton, Arkkitehtiliiton ja Psykologiliiton jäse-
nistöstä. Näille on Arkkitehtiliiton jäsenkunnan yrittäjyyttä lukuun ottamatta yhteistä
se, että yritystoiminnan yhtenä perustana on yhteiskunnan, eli lähinnä KELA:n tuki
asiakkaan maksamiin korvauksiin, ja julkiset ostopalvelut. Näistä ammattiryhmistä
etenkin lääkäreiden ja psykologien yrittäjyys on pääasiassa sivutoimista. Akateemi-
sista yrittäjistä kaiken kaikkiaan kolme viidestä toimii sosiaali- ja terveydenhuol-
lossa. Kolmanneksella akavalaisista yrittäjistä on juristin, tekniikan tai kaupallisen
alan koulutus, mutta suuresta jäsenmäärästä johtuen näiden alojen erikoisliittojen
jäsenistä vajaan 10 prosenttia on yrittäjiä.

Joidenkin alojen yrittäjyyden suuremmalle suosiolle Heinonen ym. (2006) esittivät
neljä mahdollista tulkintaa. Ensinnäkin koulutus ei ole pelkästään yleissivistävää,
vaan myös perinteisessä mielessä ammattiin valmistavaa, jolloin oman konkreettisen
osaamisen varaan on helpompaa perustaa yritys. Toinen mahdollinen tulkinta on,
että näillä aloilla yrittäjyyttä arvostetaan uravaihtoehtona keskimääräistä enemmän.
Osalla koulutusaloista, esimerkiksi taideteollisilla aloilla, on myös vahvat perinteet
yrittäjyyteen johtuen alan työmarkkinarakenteesta. Tällöin yrittäjyys ei ole niinkään
vaihtoehto palkkatyölle, eikä sitä mielletä perinteisellä tavalla oman (fyysisen) yri-
tyksen perustamisena, vaan enemmänkin palkkatyöhön rinnastettavana freelance-
tyyppisenä ammatinharjoittamisena tai työsuhteena (ks. myös Paasio & Pukkinen
2005). Lisäksi erityisesti taidealoilla vasta valmistuneiden työllistyminen on monia
muuta aloja vaikeampaa (OPM 2004), minkä seurauksena yrittäjyys on joillekin ainoa
keino työllistää itsensä. Näihin syihin voidaan lisätä edellä esitetty yhteiskunnan tuki
asiakkaille.

Vertailtaessa akateemisten yrittäjien sukupuolijakaumaa, voidaan todeta, että Suo-
messa naisyrittäjät ovat korkeammin koulutettuja kuin miesyrittäjät. Vuonna 2009
ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita oli naisyrittäjistä Tilastokeskuksen
työvoimatutkimuksen mukaan yli 11 prosenttia (Yrittäjyyskatsaus 2011, 119). Tämän
todetaan johtuvan ensinnäkin siitä, että naiset ovat yleisesti korkeammin koulu-
tettuja. Toiseksi toimialat, joilla naisyrittäjät toimivat, edellyttävät muodollisesti
korkeampaa koulutusta kuin perinteiset miesten toimialat. Toisaalta palkkatyössä
olevat naiset ovat keskimäärin vielä koulutetumpia kuin yrittäjänaiset, vaikka erot
ovat kaventuneet. Lisäksi yrittäjyyskatsauksessa todetaan, että koulutustason
nousu on pienentänyt naisten yrittäjyyttä vähemmän kuin miesten yrittäjyyttä. Akava
ry:n selvityksessä (2011) puolestaan vastaajista oli naisia palkansaajista 69 % ja
yrittäjistä 63 %. Selvityksen tekijät toteavat, että erityisesti yrittäjien kohdalla naisten
osuus on merkittävän korkea: kaikista suomalaisista yrittäjistä noin kaksi kolmesta
on miehiä. Sosiaali- ja terveysalojen yrittäjistä valtaosa on naisia (70–79 %) ja yhteis-

---

kuntatieteellisen alan yrittäjistä yli puolet. Ainoastaan tekniikan alan yrittäjissä on selvä miesenemmistö 72 prosentin osuudella. Yrittäjien sukupuolijakaumat johtuvat naisten ja miesten hakeutumisesta tietyille koulutusaloille.

Akava ry:n selvityksessä (2011) yrittäjät ovat jonkin verran vanhempia kuin palkansaajat sekä yleisesti että ko. tutkimusaineistossa. Korkeintaan 40-vuotiaita yrittäjiä aineistossa on vain 16 %, kun samanikäisiä palkansaajia on vastaavasti 28 %. Toisaalta yli 60-vuotiaita vastaajia on palkansaajista 8 %, mutta yrittäjistä 13 %. Koulutusaloittain tarkasteltuna alle 30-vuotiaita yrittäjiä on selvästi muita aloja enemmän yhteiskuntatieteellisellä alalla. Näillä aloilla yrittäjyys onkin usein keino päästä työelämään, ja kokemuksen myötä siirtymä voi tapahtua palkkatyömarkkinoille, kun taas toisissa ammateissa palkkatyöstä siirrytään työkokemuksen kartuttua yrittäjäksi (Akola ym. 2008). Akateemiset yrittäjät ovat myös palkansaajia todennäköisemmin avo- tai avioliitossa. Tämä johtunee yrittäjien korkeammasta iästä.

Yrittäjiä on palkansaajia enemmän sekä kaikkein pienituloisimpien että suurituloisimpien joukossa (Akava ry 2011). Koulutusaloittain tarkasteltuna alle 35 000 euroa vuodessa ansaitsevia on eniten yhteiskuntatieteellisellä ja tekniikan alalla, ja selvästi korkeimmat tulot ovat terveysalan yrittäjien perheissä, joista lähes kahdella kolmesta vuositulot ovat yli 100 000 euroa.

Akavalaiset yrittäjät ovat useimmin ryhtyneet yrittäjiksi tai ammatinharjoittajiksi, koska se on ollut luonteva askel heidän urallaan (Akava ry 2011). Naisista jopa 35 % pitää yrittäjyyttä luontevana urakehityksensä kannalta, miehistä taas 29 %. Toisaalta joka viidennelle yrittäjyys on tarkoittanut jokseenkin ainoaa keinoa työllistyä. Naisista 16 % kertoo, että tyytymättömyys edelliseen työhön ajoi heidät yrittäjäksi, miehistä näin ajattelee 12 %. Miehet katsovat naisia yleisemmin tarttuneensa tilaisuuteen yrittäjäksi ryhtyessään: houkuttelevan liiketoimintamahdollisuuden havaitsi 19 % ja muutoin mahdollisuus yrittäjyyteen tarjoutui 13 %:lle miehistä. Naisilla vastaavat osuudet olivat 10 % kummankin vaihtoehdon osalta.

Akateemiset yrittäjät ovat palkansaajia tyytyväisempiä työhönsä (Akava ry 2011). Toistaiseksi tyytyväisiä työhönsä on 93 % yrittäjistä ja 87 % palkansaajista, joten akavalaiset vaikuttavat pääasiassa tyytyväisiltä työhönsä. Yrittäjät kautta linjan ovat palkansaajia useammin väittämistä täysin samaa mieltä, ts. yrittäjissä on palkansaajia enemmän niitä, jotka ovat erittäin tyytyväisiä työhönsä. Keskimääräistä enemmän työstään ajattelee pitävänsä yhteensä 89 % yrittäjistä ja 77 % palkansaajista, kun taas usein työhönsä kyllästyneitä on yrittäjistä 14 % ja palkansaajista 23 %. Väittämän ”Saan työstäni todellista tyydytystä” kanssa täysin samaa mieltä on lähes puolet yrittäjistä (46 %), mutta palkansaajista vain noin joka neljäs. Hieman yllättäen yrittäjät kokevat palkansaajia vähemmän työn aiheuttamaa stressiä. Erittäin tai melko paljon työstä aiheutunutta stressiä kokee 17 % palkansaajista ja vain 13 % yrittäjistä.

2.6.3 Akateemisten yrittäjien sivutoimisuus

Myös akateemisten sivutoiminen yrittäjyys palkkatyön tai osa-aikaeläkkeen ohessa tuli Heinosen ym. (2006) tutkimuksessa esille yhtenä tulevaisuuden kuvana. Näitä oli tutkimusaineistossa kaikkiaan 8 %. Suoraan päätoimiseksi yrittäjäksi on kuitenkin siirtynyt neljä viidestä (83 %) tutkimukseen osallistuneesta, mutta loppuilla luontevana vaihtoehtona on ainakin aluksi ollut sivutoimisuus.

Akava ry:n selvityksen (2011) mukaan akateemisten yrittäjyys on tyypillisimmillään kokopäiväistä yksinyrittäjyyttä. Kokopäiväistä yrittäjyys on naisista 86 prosentille ja miehistä 92 prosentille vastaajista. Terveysalan yrittäjistä lähes viidennekselle yrittäjyys on sivutoimista, kun muilla aloilla sivutoimisia on noin joka kymmenes.

Akateemisesti koulutettujen sivutoiminen yrittäjyys ei puolestaan ollut Heinosen ym. (2006) tutkimuksessa tunnusomaista millekään erityiselle ryhmälle, mutta tutkimus osoitti, että tällä tavoin käynnistyvät akateemisten yritykset sijoittuvat osin eri toimialoille kuin muut yritykset. Tutkimuksessa kävi ilmi, että akateemisesti koulutetut harjoittivat sivutoimena erityisesti tilitoimisto, tilintarkastus- ja taloushallinnon palveluita. Tosin kirjoittajat toteavat, että suhteellisesti ottaen sivutoimiset yritykset sijoittuvat kuitenkin useammin muille kuin palvelualoille, kuten teollisuuteen tai yritykset ovat monialaisia ja harjoittavat jopa sekalaista liiketoimintaa. Tällaisissa yrityksissä tutkijoiden mukaan eri toiminnot tuntuivat liittyvän toisiinsa verraten väljästi ja niitä yhdisti lähinnä yrittäjän kiinnostus eri asioihin. Lisäksi akateemisten sivutoiminen yritystoiminta käynnistyy usein kokonaan uudella alalla, jolta yrittäjällä ei ole lainkaan aiempaa opiskelu- tai työkokemusta tai sitten yritystoiminta pohjaa pelkästään opiskelutaustaan. Tutkijoiden mukaan tämän perusteella voidaan sivutoimisen yrittäjyyden tulkita käynnistyvän usein uutta kokeilevana, jopa harrastusmaisena toimintana.

Yrittäjyyskatsauksen (2010) mukaan akateemisten toimihenkilöiden ja viranhaltijoiden sivutoimien harjoittaminen on yleistynyt viime vuosina. Erityisesti ilmiö on nähtävissä sivutoimisten yritysten suurena ja kasvavana määränä osaamisintensiivisten liike-elämän palvelujen toimialoilla. Julkisella alalla akateemisten sivutoiminen yrittäjyys lienee yleisempää valtiolla ja korkeakouluissa kuin kuntapuolella. Kunta-puolen yleisestä linjasta poikkeuksena ovat kuitenkin sivutoimisten yksityislääkäreiden omistamat yritykset.

2.6.4 Akateemisen yrittäjyyden merkitys yhteiskunnassa

Vaikka aikaisempi tutkimus (ja erityisesti kansainvälinen tutkimus, vrt. Petrova 2011) esittää, että korkeasti koulutettujen yritykset olisivat todennäköisiä kasvuyrityksiä, todetaan TEM:n julkaisussa (Yrittäjyyskasvatus 2011, 114), että Suomessa koulutet-

---

tujen yrittäjyys on keskimääräistä vähemmän kasvuorientoitunutta. Akava ry:n selvityksessä (2011) todetaan, että suurin osa vastanneista yrittäjistä pyrkii ylläpitämään toimintansa nykyisen volyymin eikä erityisemmin tavoittele kasvua. Miehistä 35 % ilmoittaa, että tavoitteena on toiminnan kasvattaminen, kun taas naisista yrityskasvua tavoittelee vain 22 %. Noin joka kymmenes arvioi yrityksen pienenevän lähivuosina, naiset hieman miehiä useammin. Koulutusaloittain tarkasteltuna eniten kasvuhaluja on yhteiskuntatieteellisen ja tekniikan alojen yrittäjillä.

Samaisen selvityksen mukaan palkatun henkilöstön määrä on useimmissa korkeasti koulutettujen yrityksissä vähäinen, ja suurimmassa osassa työntekijöitä palkanneista yrityksistä heitä on yhdestä viiteen. Yli 25 hengen yrityksiä on vain muutamia ja yli viiden hengen yritysten osuus jää alle kymmenykseen kaikista yrityksistä. Selvityksessä todetaan lisäksi, että palkattuja työntekijöitä on joka kolmannen naisen yrityksessä ja 45 prosentissa miesvastaajien yrityksistä. Eri aloilla on erilainen tarve palkata työntekijöitä: muun sosiaali- ja terveystalouden yrittäjistä 77 % ei ole palkattuja työntekijöitä, kun taas terveystalouden yrittäjistä 59 % on palkattua työvoimaa. Toimiminen ilman palkattuja työntekijöitä on selvästi yleisempää muun sosiaali- ja terveystalouden koulutuksen ja yhteiskuntatieteellisen koulutuksen saaneiden yrittäjien keskuudessa kuin esimerkiksi terveystaloudella. Lisäksi naisten yrityksistä 70 prosentissa omistajia on vain yksi, kun taas miesten yrityksistä noin puolessa on useampia omistajia

Akateeminen yrittäjyys on Suomessa pääosin ammatinharjoittamista, joka kuitenkin tarjoaa paremmat ansiot, suuremmat vaikutusmahdollisuudet työn sisältöön ja vapaa-ajan määrään kuin palkkatyö. Akavan (2011) selvityksen mukaan akateemiset yrittäjät ovatkin keskimäärin tyytyväisempiä kuin palkansaajat. Kaikkein tyytyväisimpiä ovat terveydenhuollon ammattilaiset, kun taas tekniikan alan ammattilaiset, kuten insinöörit, ovat tyytymättömämpiä.

Tämä on Yrittäjyyskatsauksen (2011) mukaan ristiriidassa aiempien tutkimusten kanssa. Esimerkiksi Pajarinen ja Rouvinen (2006) ovat esittäneet, että yrittäjien korkea koulutustaso liittyy innovatiivisiin kasvuyrityksiin, joissa toimitaan yritysten välisillä markkinoilla. Voidaan todeta, että yrityksen taloudellinen menestys on kenties enemmän riippuvainen yrityksessä työskentelevien osaamisesta ja ammatitaidosta kuin yrittäjän koulutustasosta.

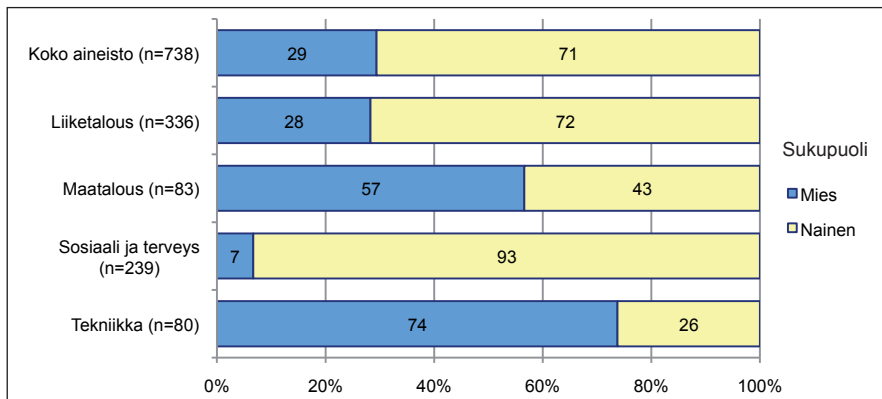
Heinosen ym. (2006) tutkimuksessa todetaan, että yrittäjänura on akateemisille pysyvä valinta, jolta poistutaan tyypillisesti vasta eläkkeelle. Noin puolet tutkimukseen osallistuneista yrittäjistä uskoi jatkavansa edelleen päätoimisena yrittäjänä joka kolmannen jäädessä eläkkeelle seuraavien kymmenen vuoden kuluessa. Myös kansainvälisesti ja koko yrittäjäkuntaa koskien Yrittäjyyskatsauksessa (2011, 124) todetaan, että suomalaiset yrittäjät ovat yleensäkin sitoutuneita yrittäjyyteen uravaihtoehtona.

3 SIVUTOIMIYRITTÄJYYS SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUSTA VALMISTUNEIDEN KESKUUDESSA

Tässä luvussa on analysoitu ja raportoitu empiirisen tutkimuksen tulokset Seinäjoen ammattikorkeakoulun alumnien sivutoimiyrittäjyydestä. Luvussa on ensin kuvattu vastaajien yleisiä taustatietoja. Sen jälkeen on kuvattu sekä päätoimisena että sivutoimiyrittäjänä toimivien yleistä profiilia ja kolmantena osa-alueena on tarkemmin analysoitu sivutoimiyrittäjiä.

3.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajista 71 % oli naisia ja 29 % miehiä. Koulutusaloittain sukupuolijakauma vaihteli suuresti. Tekniikan alan vastaajista 74 % oli miehiä, kun taas sosiaali- ja terveysalan vastaajista peräti 93 % oli naisia.

Kuvio 1. Vastaajien sukupuolijakauma.

Taulukosta 4 käy ilmi vastaajien iän tunnuslukuja sekä koko aineiston tasolla että koulutusaloittain. Kaikkien vastaajien keski-ikä oli 36 vuotta vaihteluvälin ollessa 24–60 vuotta. Ikäjakaumat olivat suunnilleen samanlaisia kaikilla neljällä koulutus-
alalla.

Taulukko 4. Vastaajien iän tunnuslukuja.

Vastaajien iän tunnuslukuja (vuotta)	Liiketalous	Maatalous	Sosiaali ja terveys	Tekniikka	Koko aineisto
	(n=337)	(n=83)	(n=237)	(n=79)	(n=736)
Minimi	30	32	24	32	24
Maksimi	60	55	60	53	60
Keskiarvo	36	36	36	37	36
Keskihajonta	3,8	3,9	4,3	4,0	4,0

Tarkasteltaessa päätoimisten, sivutoimisten ja muiden vastaajien ikää, voidaan todeta, että päätoimisten yrittäjien keski-ikä oli 35,5 vuotta, sivutoimisten 36,8 vuotta ja muiden 36,4 vuotta ($p=0,095$). Tämän perusteella eri ryhmien välillä iän suhteen oli vain suuntaa antavaa eroa, mutta toisin kuin yleensä, tässä tutkimuksessa yrittäjät olivat jonkin verran nuorempia kuin palkkatyöntekijät.

Reilu kymmenen vuotta sitten valmistuneista nuorista asui Etelä-Pohjanmaalla lähes 50 % (Taulukko 5). Pääkaupunkiseudulle oli muuttanut 14 % ja muualla kuin pääkaupunkiseudulla tai entisen Vaasan läänin alueella asui 27 %.

Taulukko 5. Vastaajien asuinseutu tutkimushetkellä.

Nuoret 1997 - 2000 Asuinpaikka tutkimushetkellä	Liiketalous	Maatalous	Sosiaali ja terveys	Tekniikka	Koko aineisto
	(n=336)	(n=83)	(n=239)	(n=80)	(n=738)
	%	%	%	%	%
Seinäjoen seutu	29	31	35	31	31
Muu kunta Etelä-Pohjanmaalla	13	29	21	16	18
Pohjanmaan tai Keski-Pohjanmaan maakunta	9	14	10	14	11
Pääkaupunkiseutu	17	2	13	15	14
Muu Suomi	32	23	22	24	27
Ulkomaat					

3.2 Vastaajien työsuhteet

Huomionarvoista on, että 1997–2000 valmistuneista nuorista yli 11 % toimi päätoimisena yrittäjänä, kun samaan aikaan kerätyn 1–3 vuotta sitten valmistuneiden ryhmästä yrittäjänä toimi 6,5 %. Tämän tutkimuksen kohderyhmän maatalouden alan opiskelijoista peräti yli 55 % toimi yrittäjänä.

Kymmenen vuotta sitten valmistuneista palkkatyössä oli 72 % (Taulukko 6). Suurin osa oli töissä palvelualan pienyrityksissä eli alle 50 työntekijän kokoisissa organisaatioissa. Kymmenen vuotta tai sitä aiemmin valmistuneilla työssä olevilla nuorilla toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita oli 90 prosentilla. Töissä olevista 31 % työskenteli asiantuntija-, suunnittelu- ja projektitehtävissä, 18 % esimies- tai ylimmän johdon tehtävissä, 26 % koulutusta vastaavissa suoritustason tehtävissä, 6 % koulutusta vastaamattomissa suoritustason tehtävissä ja 4 % opetustehtävissä.

Taulukko 6. Vastaajien päätoiminen toiminta tutkimushetkellä.

Nuoret 1997-2000 Päätoiminen toiminta	Liiketalous	Maatalous	Sosiaali ja terveys	Tekniikka	Koko aineisto
	(n=337)	(n=83)	(n=239)	(n=80)	(n=739)
	%	%	%	%	%
Töissä toisen palveluksessa	76,9	33,7	73,2	87,5	72,0
Itsenäisenä yrittäjänä/ ammattinharjoittajana/ freelancerina	7,1	55,4	3,3	6,3	11,2
Työttömänä työnhakijana	1,8	4,8	0,8	0,0	1,6
Työvoimapolitiisessa tai vastaavassa koulutuksessa	0,6	1,2	0,0	2,5	0,7
Päätoimisena opiskelijana	1,2	1,2	0,8	1,3	1,1
Äitiys-/isyys-/ vanhempain-lomalla/ hoitovapaalla	11,6	3,6	21,3	1,3	12,7
Varusmies- tai siviilipalveluksessa					
Muuten työelämän ulkopuolella	0,9	0,0	0,4	1,3	0,7

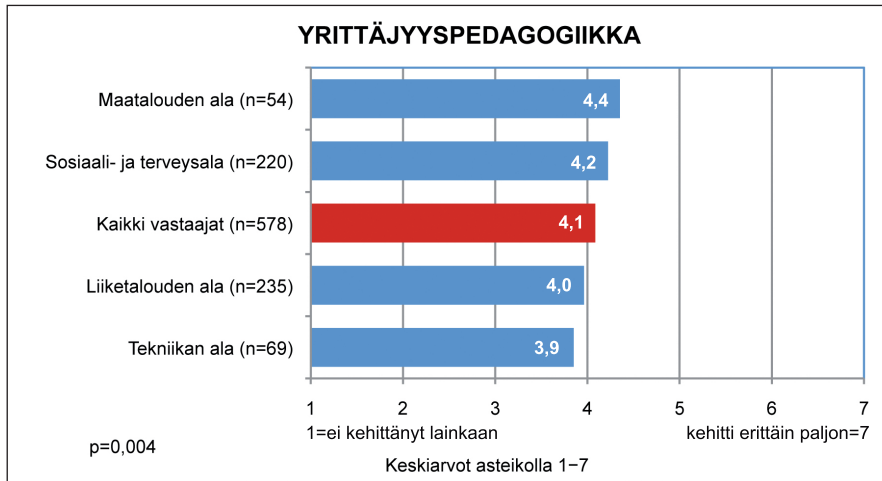
3.3 Vastaajien tyytyväisyys ammattikorkeakoulun yrittäjyysopetukseen

Seuraavassa taulukossa on kuvattu sekä prosenttijakaumina että keskiarvoina, kuinka tyytyväisiä alumnit olivat ammattikorkeakoulun kykyyn kehittää erilaisia yrittäjyyteen liitettäviä kykyjä ja taitoja. Tyytyväisimpiä vastaajat olivat yhteistyötaitojen kehittämiseen (ka 5,0). Keskin kertaisella tavalla ammattikorkeakoulu kehitti vastaajien mielestä luovaa innovatiivista ajattelua (ka 3,7) sekä kykyä hallita erilaisia riskejä (ka 3,5).

Taulukko 7. Vastaajien käsitykset ammattikorkeakoulun yrittäjyyspedagogiikasta.

Missä määrin ammattikorkeakoulu kehitti (n=577)	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	6 %	7 %	Keskiarvot asteikolla 1 - 7 1=ei kehittänyt lainkaan 7=kehitti erittäin paljon
luovaa innovatiivista ajattelua	4	16	24	26	22	6	1	 3,7
kykyä hallita erilaisia riskejä	5	16	26	30	16	5	1	 3,5
yhteistyötaitoja	0	3	9	18	34	29	8	 5,0

Kaikki kolme ammattikorkeakouluopiskelua koskevaa muuttujaa korreloivat hyvin keskenään ja niistä muodostettiin yhteismuuttuja YRITTÄJYYS PEDAGOGIIKKA, jonka reliabiliteetti oli hyvä ($\alpha = 0,80$) ja joka mittaa asteikolla 1–7 vastaajien kokonaisarvioita siitä, miten ammattikorkeakoulu kehitti yhteistyötaitoja, luovaa innovatiivista ajattelua ja kykyä hallita erilaisia riskejä. Seuraava kuvio (Kuvio 2) esittää eri alojen sekä koko aineiston keskimääräisiä arvioita yrityspedagogiikasta. Keskiarvot vaihtelivat nelosen molemmin puolin asteikolla 1-7. Tyytyväisimpiä yrittäjyyspedagogiikkaan olivat maatalouden alan vastaajat ja seuraavaksi tyytyväisimpiä olivat sosiaali- ja terveysalan opiskelijat.

Kuvio 2. Eri aloilta valmistuneiden käsitykset ammattikorkeakoulun yrittäjyyspedagogiikasta.

Pää- tai sivutoimiyrittäjänä toimivat (ka 4,3) olivat jonkin verran tyytyväisempiä ammattikorkeakoulun yrittäjyyspedagogiikkaan kuin ei-yrittäjänä toimivat (ka 4,0) ($p=0,034$). Saattaa tietysti olla, että yrittäjäksi ryhtyneet ovat opiskeluaikanaan valinneet enemmän yrittäjyyteen liittyviä opintojaksoja ja siitä syystä kokevat yrittäjyyspedagogiikan positiivisemmin kuin opiskelijat, jotka eivät ole suorittaneet erityisesti yrittäjyyteen liittyviä opintoja tai ovat suorittaneet niitä vähemmän.

3.4 Pää- tai sivutoimisena yrittäjänä toimivien profiili

Tässä alaluvussa on analysoitu sekä pää- että sivutoimiyrittäjien määrää ja osuutta, yrittäjäksi ryhtymisen väylää, yrittäjyyden alaa, kasvutavoitteita sekä ei-yrittäjänä toimivien potentiaalia ryhtyä yrittäjäksi tulevaisuudessa.

3.4.1 Yrittäjänä toimivien määrä

Taulukosta 8 käy ilmi pää- tai sivutoimisena yrittäjänä toimivien prosenttiosuudet koko aineistossa ja koulutusaloittain. Päätoimisena yrittäjänä toimi yhteensä 83 vastaajaa ja sivutoimisena 55 eli yhteensä 138 Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistunutta toimi yrittäjänä. Määrällisesti sivutoimiyrittäjiä oli liiketalouden alan vastaajissa 29, maatalouden alan vastaajissa 15, sosiaali- ja terveysalan vastaajissa 7 ja tekniikan alan vastaajissa 4.

Taulukko 8. Pää- ja sivutoimisesti yrittäjänä toimivien prosentiosuudet.

Toimiiko tällä hetkellä yrittäjänä?	Liiketalous (n=337) %	Maatalous (n=82) %	SosTer (n=239) %	Tekniikka (n=79) %	Koko aineisto (n=737) %
toimii päätoimisesti	8	55	3	6	11
toimii sivutoimisesti	9	18	3	5	7
ei toimi	83	27	94	89	82
p = 0,000					

Yrittäjyysaktiivisuus yleisesti on kaikkein suurin maatalousalan tutkinnon suorittaneilla. Tämä vastaa myös aikaisempien tutkimusten tuloksia. Myös liiketalousalan ja tekniikan alan tutkinnon suorittaneiden yrittäjyysaktiivisuus on aikaisempien tutkimusten kanssa samansuuntainen. Esimerkiksi Paasion ja Pukkisen (2006) tutkimuksessa akateemisesti kouluttautuneissa (tutkimuksessa tutkittiin yliopistosta valmistuneita) vain harva kauppatieteellisen tai teknisen tutkinnon suorittaneista ryhtyy yrittäjäksi, vaikkakin yrittäjyysaktiivisuus on ollut kasvussa viime vuosina. Voidaan kuitenkin todeta, että käsillä olevassa tutkimuksessa liiketalouden ja tekniikan alalta tutkinnon suorittaneiden yrittäjien suhteelliset osuudet ovat jonkin verran korkeampia kuin em. tutkimuksessa todetut. Kaikkein vähäisintä yrittäjyysaktiivisuus on sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneilla.

Verrattaessa eri koulutusalojen tutkinnon suorittaneita sivutoimiyrittäjyyden suhteen voidaan todeta, että maatalousalalta valmistuneiden sivutoimiyrittäjien muita koulutusaloja suurempi osuus vastaa aikaisemmissa tutkimuksissa todettua. Esimerkiksi Gruenertin (1999) tutkimuksissa 21 % sivutoimisista yrittäjistä toimi maa- ja metsätalouteen ja kalastukseen liittyvillä aloilla. Tämän arveltiin johtuvan siitä, että pienet tilat eivät tuota tarpeeksi ja siitä syystä yrittäjyyttä harjoitetaan sivutoimisesti. Toisena selityksenä saattaisi olla, että esimerkiksi viljanviljely sopii hyvin sivutoimisesti harjoitettavaksi ja sallii ajankäytöllisesti myös palkkatyön.

Liiketalouden ja tekniikan koulutusaloilta valmistuneissa on päätoimisia ja sivutoimisia yrittäjiä lähes yhtä suuret osuudet. Tämä on samansuuntainen tulos kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa. Sivutoimista yrittäjyyttä on esimerkiksi liikkeenjohdon konsultoinnissa, teknisissä suunnittelupalveluissa sekä tilitoimistoalalla. Näiden alojen yrityksiä oli Lithin (2010) mukaan toiseksi eniten sivutoimisissa yrityksissä.

Huomionarvoista on, että vain hyvin pieni osuus sosiaali- ja terveysalan tutkinnon suorittaneista toimii yrittäjänä (päätoimisena tai sivutoimisena), mutta sekä päätoi-

misiä että sivutoimisia on kuitenkin yhtä paljon. Yliopistotutkinnon suorittaneissa oli Akava ry:n selvityksen mukaan terveysalan sivutoimisia yrittäjiä lähes viidennes alan yrittäjissä, kun muilla aloilla sivutoimisia yrittäjiä oli noin joka kymmenes yrittäjä. Yliopistotutkinnon suorittaneissa suurin osa sivutoimisista yrittäjistä on lääkäreitä tai muita yksityiseen ammatinharjoittamiseen mahdollistavan tutkinnon (kuten psykologi) suorittaneita. Ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalta valmistuneiden yrittäjyysaktiivisuus sekä päätoimisena että sivutoimisena on muihin koulutusaloihin verrattuna vähäisempää. Tähän voi vaikuttaa se seikka, ettei alalla ole perinteitä yrittäjyyteen (vrt. esimerkiksi hoitotyö).

Pää- tai sivutoimiyrittäjänä toimivat erosivat tilastollisesti melkein merkitsevästi ei-yrittäjänä toimivista sen suhteen, että yrittäjänä toimivista 78 %:lla oli perheen lähipiirissä henkilöitä, jotka ovat toimineet yrittäjänä, kun taas ei-yrittäjistä 65%:lla oli lähipiirissään yrittäjiä ($p=0,013$). Kun päätoimisia ja sivutoimisia yrittäjiä verrataan keskenään, voidaan todeta, että 83 %:lla sivutoimisilla yrittäjillä ja 75 %:lla päätoimisilla yrittäjillä oli perheen lähipiirissä henkilöitä, jotka ovat toimineet yrittäjinä ($p=0,035$).

Seuraavassa taulukossa on pää- ja sivutoimisten yrittäjien lukumäärät sukupuolen ja koulutusalan mukaan luokiteltuna. Sivutoimiyrittäjinä toimivista naisia oli 25 ja miehiä 30, kun taas päätoimiyrittäjistä naisia oli 37 ja miehiä 46.

Taulukko 9. Pää- ja sivutoimisten mies- ja naisyrittäjien lukumäärät koulutusaloittain.

Toimiiko päätoimisena tai sivutoimisena yrittäjänä?	Mies	Nainen	Yhteensä
Liiketalouden ala			
toimii päätoimisesti	10	16	26
toimii sivutoimisesti	16	13	29
Yhteensä	26	29	55
Maatalouden ala			
toimii päätoimisesti	28	17	45
toimii sivutoimisesti	11	4	15
Yhteensä	39	21	60
Sosiaali- ja terveysala			
toimii päätoimisesti	3	4	7
toimii sivutoimisesti		7	7
Yhteensä	3	11	14
Tekniikan ala			
toimii päätoimisesti	5		5
toimii sivutoimisesti	3	1	4
Yhteensä	8	1	9
Koko aineisto	76	62	138

Sivutoimisissa yrittäjissä on miehiä enemmän kuin naisia liiketalouden, maatalouden ja tekniikan alalta valmistuneissa. Liiketalousalalla ero ei ole suuri. Mielenkiintoista on, että liiketalousalalta valmistuneissa on sivutoimisia yrittäjiä enemmän kuin päätoimisia. Tekniikan alalla tulos on samansuuntainen kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa: naisyrittäjiä ei alalla juurikaan ole. Huomionarvoista kuitenkin on, että aineistossa on yksi sivutoiminen naisyrittäjä. Vaikka tapauksia on vain vähän, voidaan tulosta pitää suuntaa antavana: yksi nainen kolmea miesyrittäjää kohti.

Sivutoimisten miesyrittäjien suurempi osuus (pl. sosiaali- ja terveysala) on samansuuntainen tulos kuin Työ- ja elinkeinoministeriön selvityksessä, jossa todettiin kolmea sivutoimista miesyrittäjää kohden olevan kaksi naisyrittäjää. Gruenertin tutkimuksessa ero oli vielä tätäkin suurempi, miehiä oli sivutoimisissa yrittäjissä lähes kaksi kertaa enemmän kuin naisia. Sen sijaan Lithin raportissa (2010) tilastoaineiston valossa naisia oli sivutoimisissa yrittäjissä enemmän kuin miehiä. Mielenkiintoisena poikkeuksena nousee tässäkin tutkimuksessa esiin sosiaali- ja terveysala, jossa kaikki sivutoimiset yrittäjät ovat naisia, vaikka päätoimisissa yrittäjissä on lähes yhtä monta miesyrittäjää kuin naisyrittäjää. Tämän selittämiseen tarvittaisiin koulutusalan sisäinen vertailu. Ehkä päätoimisilla miesyrittäjillä on esimerkiksi fysioterapeutin tutkinto, jonka suorittaneissa on perinteisesti suhteellisen paljon yrittäjiä. Joka tapauksessa ero esimerkiksi tekniikan ja sosiaali- ja terveysalan miesyrittäjien ja naisyrittäjien määrässä johtunee siitä, että näille aloille hakeutuu pääsääntöisesti joko miehiä tai naisia.

Taulukossa 10 on kuvattu pää- tai sivutoimiyrittäjäksi ryhtyneiden ajankohtaa. Vastaajista 26 % oli toiminut yrittäjänä tutkimushetkellä alle 3 vuotta, 31 % 3–6 vuotta, 28 % 7–10 vuotta ja tätä pidempään 15 %. Maatalouden alalta yrittäjäksi ryhtyneet olivat toimineet pisimpään yrittäjänä ja vastaavasti liiketalouden alalla lyhimpään. Erot eri koulutusalojen välillä olivat myös tilastollisesti erittäin merkitseviä, kun kaksi ensimmäistä (ennen vuotta 2004 yrittäjäksi ryhtyneet ja kaksi jälkimmäistä ryhmää (vuonna 2004 tai sen jälkeen yrittäjäksi ryhtyneet) yhdistetään ($p=0,001$).

Taulukko 10. Yrittäjäksi ryhtymisen ajankohta.

Minä vuonna on ryhtynyt yrittäjäksi?	Liiketalous (n=55) %	Maatalous (n=60) %	SosTer (n=13) %	Tekniikka (n=9) %	Koko aineisto (n=137) %
ennen vuotta 2000	5	28		11	15
2000 - 2003	20	35	38	22	28
2004 - 2007	35	23	46	33	31
2008 - 2010	40	13	15	33	26

Yli puolet (63 %) maatalouden alalta valmistuneista yrittäjistä on ryhtynyt yrittäjäksi viiden ensimmäisen vuoden aikana valmistumisen jälkeen ja yrittäjyysaktiivisuus vähenee mitä pidempi aika valmistumisesta on kulunut. Todennäköisesti koulutus on hankittu siitä syystä, että sillä on valmistauduttu jatkamaan vanhempien maatalousyrittäjyyttä sukupolvenvaihdoksen kautta ja vaihdos on tapahtunut melko pian valmistumisen jälkeen. Sosiaali- ja terveysalalta valmistuneet ovat puolestaan ryhtyneet yrittäjiksi vähän myöhemmin, mutta kuitenkin pääosin muutamien vuosien kuluttua valmistumisesta. Tämä johtunee siitä, että yrittäjäksi aikova on halunnut tai on ollut pakkokin hankkia työkokemusta muutaman vuoden ajan palkkatyössä ja vasta sitten ryhtyä yrittäjäksi. Sen sijaan liiketalouden ja tekniikan aloilta valmistuneet ovat ryhtyneet yrittäjiksi pääosin 5-10 vuoden kuluttua valmistumisesta ja yrittäjyysaktiivisuus vaikuttaa lisääntyvän mitä pidempi aika valmistumisesta on kulunut. Nämä tulokset viittaavat kirjallisuudessakin esitettyyn seikkaan, että tietyiltä aloilta valmistuneiden koulutus antaa suhteellisen vahvan ammatillisen osaamisen ja jopa yrittäjyysidentiteetin, jonka varassa myös ammatinharjoittaminen yrittäjänä on luontaisempaa kuin aloilla, joissa koulutus ei ole niin vahvasti ammatillisesti tai yrittäjyyteen suuntautunut. Esimerkiksi tradenomien koulutus ei ole samalla tavalla johonkin tiettyyn ammattiin suunnattua (vaikka yrittäjyyteen liittyviä elementtejä sisältääkin) ja tästä syystä useimmat haluavat ensin hankkia vahvempaa ammatillista kokemusta työelämästä ennen yrittäjäksi ryhtymistä.

Päätoimisilta yrittäjiltä selvitettiin erikseen, ovatko he aloittaneet yrittäjäuransa sivutoimisena. Seuraavassa taulukossa on kuvattu sivutoimiyrittäjyyspolun kautta päätoimiseksi yrittäjäksi päätyneiden määriä koulutusaloittain. Kaikista vastaajista 20 % oli edennyt sivutoimiyrittäjyysvaiheen kautta päätoimisuuteen. Vähiten yleistä sivutoimiyrittäjyysvaiheen kautta eteneminen oli ollut maatalouden alalla ja suhteellisesti yleisintä tekniikan alalla, jossa tosin päätoimisia yrittäjiä oli ylipäänsä erittäin vähän.

Taulukko 11. Mikäli on päätoiminen yrittäjä, onko aloittanut sivutoimisena (n).

Onko päätoiminen yrittäjä aloittanut sivutoimisena	Liiketalous	Maatalous	SosTer	Tekniikka	Koko aineisto
Kyllä	6	6	2	3	17
Ei	20	39	5	2	66
Yhteensä	26	45	7	5	83

Sivutoimiyrittäjyyttä on kirjallisuudessa yleisesti pidetty välivaiheena kohti päätoimista yrittäjyyttä. Perusajatuksena tutkimuksissa on ollut, että sivutoimiyrittäjänä halutaan testata liikeydean kantavuutta sekä omia yrittäjyyskykyjä. Viidennes kaikista yrittäjistä on aloittanut sivutoimisesti. Koulutusaloittain tarkasteltaessa

liiketalousalalta valmistuneista 23 %, maatalousalalta valmistuneista noin 13 %, sosiaali- ja terveysalalta valmistuneista lähes 29 % ja tekniikan alalta valmistuneista yli puolet on aloittanut yritystoiminnan sivutoimisina yrittäjinä. Maatalousalalta valmistuneiden sivutoimisuuden kautta päätoimisiksi yrittäjiksi siirtyneiden alhaisempi osuus johtunee siitä, että alalla liikeidea ei ole samalla tavalla määriteltävissä ja yrittäjän itsensä rakennettavissa kuin muilla toimialoilla. Yleensä yritys on myös ollut olemassa ja yrittäjäksi ryhtyvä jatkaa toimintaa, jonka parissa on jo kenties työskennellyt lapsuudesta lähtien. Toisaalta alalla on suhteessa enemmän sivutoimisia yrittäjiä kuin muilta koulutusaloilta valmistuneissa, joten sivutoimisuus liittyy todennäköisesti toimialan ominaisuuksiin.

Tuloksissa huomionarvoista on se, että tekniikan koulutuslta valmistuneissa on suhteessa muihin aloihin huomattavan paljon sivutoimisuuden kautta päätoimisiksi siirtyneitä yrittäjiä. Tämän voisi ajatella liittyvän juuri tutkimusten esittämään liikeidean ja yrittäjyyden testaukseen. Toisaalta myös toimeentulon turvaaminen yritystoiminnan aloitusvaiheessa voi olla yhtenä osatekijänä. Tekniikan alalla saattaa olla myös sellaisia toimia, joita on mahdollista tehdä esimerkiksi iltaisin tai viikonloppuisin, joka mahdollistaa sivutoimisuuden.

Tulokset myös osoittavat sen, että sivutoiminen yrittäjyys toimii suhteellisen usein välivaiheena kohti päätoimista yrittäjyyttä, vaikka esimerkiksi Lith (2010) oli sitä mieltä, että näin ei todellisuudessa olisi asian laita.

3.4.2 Yrittäjäksi ryhtymisen väylä

Lähes puolet oli ryhtynyt yrittäjäksi sukupolvenvaihdon kautta (Taulukko 12). 40 % oli itse perustanut yrityksen, 4 % oli ostanut yrityksen ulkopuoliselta ja 1 % oli ryhtynyt franchising-yrittäjäksi. Jollakin muulla tavalla -kohtaan oli mainittu seuraavia asioita: avioliiton tai avoliiton kautta (5 mainintaa), ryhtyi osakkaaksi (3 mainintaa), valtion päätös, maan osto, vuokraus. Khiin neliötestin p-arvo viittaa selviin eroihin koulutusalojen välillä ($p=0,000$), mutta testin edellytykset eivät ole voimassa, koska pieniä frekvenssejä on aivan liian paljon. Selvästi nähdään kuitenkin, että maatalouden vastaajat ovat ryhtyneet yrittäjäksi pääasiassa sukupolvenvaihdon kautta, muista yksiköistä valmistuneet yrittäjät ovat perustaneet pääasiassa yrityksen itse.

Taulukko 12. Yrittäjäksi ryhtymisen tapa.

Miten ryhtyi yrittäjäksi?	Liiketalous (n=53) %	Maatalous (n=60) %	SosTer (n=13) %	Tekniikka (n=9) %	Koko aineisto (n=135) %
Perusti itse yrityksen	66	3	77	78	40
Ryhtyi franchising-yrittäjäksi	2				1
Osti yrityksen perheen ulkopuoliselta	6	2		11	4
Sukupolvenvaihdoksen kautta	15	88	15	11	47
Jollakin muulla tavalla	11	7	8		8

Seuraavasta taulukosta käy ilmi, että päätoiminen yrittäjyys pohjautui useammin sukupolvenvaihdoksiin, kun taas sivutoimiyrittäjät perustivat yrityksensä useammin itse. Erot olivat tässä yhteydessä tilastollisesti merkitseviä ($p=0,003$).

Taulukko 13. Pää- ja sivutoimiyrittäjien tie yrittäjäksi.

Miten ryhtyi yrittäjäksi?	Päätoimiset (n=83) %	Sivutoimiset (n=52) %
Perusti itse yrityksen	31	54
Sukupolvenvaihdoksen kautta	59	29
Jollakin muulla tavalla	10	17
$p = 0,003$		

Maatalousalan vahva edustus sukupolvenvaihdoksissa näkyy sekä päätoimisuuden että sivutoimisuuden kautta yrittäjäksi ryhtyneissä. Huomattavaa kuitenkin on, että yleensä sivutoimiset yrittäjät ovat useimmiten perustaneet yrityksen. Yleensä sivutoiminen yritystoiminta ei ole tarpeeksi laajaa tai tuottoisaa, jotta se mahdollistaisi yritysoston kautta yrittäjäksi ryhtymisen. Sen sijaan muulla tavoin, esimerkiksi osakkaana tai avio/avoliiton kautta sivutoimiseksi yrittäjäksi ryhtyminen, on hyvinkin mahdollista.

3.4.3 Yrittäjyyden ala

Noin puolet toimi yrittäjänä samalla alalla, jota oli opiskellut ja jolla oli työskennellyt (Taulukko 14). Neljäsosa oli yrittäjänä alalla, jota oli opiskellut, mutta jolla ei ollut muutoin aiemmin työskennellyt. 11 %:lla oli kokemusta samalla alalla työskentelestä kuin millä nyt toimi yrittäjänä, mutta ei ollut opiskellut alaa. 16 % oli yrittäjänä kokonaan uudella alalla, eli jota ei ollut opiskellut tai jolla ei ollut tehnyt töitä. Khiin neliötestin p-arvo viittaa tässäkin tilastollisesti merkitseviin eroihin koulutusalojen välillä ($p=0,000$), mutta testin edellytykset eivät ole voimassa. Tässäkin maatalouden alalta valmistuneet eroavat selvimmin muista valmistuneista.

Taulukko 14. Yrittäjyyden liittyminen opiskeluihin ja työkokemukseen.

Millä alalla toimii yrittäjänä/ ammattinharjoittajana	Liiketalous (n=54) %	Maatalous (n=60) %	SosTer (n=13) %	Tekniikka (n=9) %	Koko aineisto (n=136) %
Alalla, jota on opiskellut	24	27	15	11	24
Alalla, jolla on työskennellyt	22		8	22	11
Alalla, jota on opiskellut ja jolla on työskennellyt	24	72	46	56	49
Kokonaan uudella alalla	30	2	31	11	16

Vertailtaessa tuloksia pää- ja sivutoimisten yrittäjien kesken käy ilmi, että sivutoimiyrittäjille on tyypillisempää ryhtyä yrittäjäksi kokonaan uudella alalla, jota ei ole opiskellut ja jolla ei ole aiemmin työskennellyt (Taulukko 15). Sivutoimiyrittäjien osuus on päätoimiyrittäjiä suurempi myös sen suhteen, että yritys on alalta, jolla on työskennellyt aiemmin, mutta jota ei ole opiskellut.

Taulukko 15. Pää- vs. sivutoimisten yrittäjien ala.

Millä alalla toimii yrittäjänä / ammattinharjoittajana?	Päätoimiset (n=83) %	Sivutoimiset (n=52) %
Alalla, jota on opiskellut	25	21
Alalla, jolla on työskennellyt	7	17
Alalla, jota on opiskellut ja jolla on työskennellyt	58	36
Kokonaan uudella alalla	10	26
p = 0,008		

Nämä tulokset ovat samansuuntaisia kuin aikaisemmissa tutkimuksissakin todetut. Kuitenkin tulokset poikkeavat jossain määrin aikaisemmista siinä, että 36 % sivutoimisten yritystoiminnasta on samalla alalla, jota on opiskellut ja jolla on työskennelty. Esimerkiksi Gruenertin (1999) tutkimuksessa kävi ilmi, että ainoastaan 9 % sivutoimisista yrittäjistä toimi palkkatyöhönsä liittyvällä alalla. Heinosen ym. (2006) tutkimuksessa akateemisesta yrittäjyydestä todetaan, että akateemisten sivutoiminen yritystoiminta käynnistyy usein kokonaan uudella alalla, jolta yrittäjällä ei ole lainkaan aiempaa opiskelu- tai työkokemusta tai yritystoiminta pohjaa pelkästään opiskelutaustaan. Tässä tutkimuksessa kokonaan uudella alalla toimii sivutoimisesti 26 %. Gruenertin (1999) tutkimuksessa sivutoimiset yrittäjät edustivat kaikkia koulutusasteita, kun taas Heinosen tutkimuksessa olivat mukana yliopistotutkinnon suorittaneet ja nyt käsillä olevassa tutkimuksessa ammattikorkeakoulusta tutkinnon suorittaneet. Voidaan siis olettaa, että mitä korkeampi koulutusaste sitä useammin sivutoimisena yrittäjänä tehdään irtiotto päätoimesta.

72 % vastaajien yrityksistä oli yhdelle toimialalle keskittyneitä ja 28 % ns. monitoimialaisia (Taulukko 16). Koulutusalojen välillä ei ollut merkitseviä eroja. Pää- ja sivutoimiyrittäjien välillä ei ollut tässä yhteydessä tilastollisesti merkitsevää eroa.

Taulukko 16. Yrityksen fokusointi.

Yritys on	Liiketalous (n=54) %	Maatalous (n=60) %	SosTer (n=13) %	Tekniikka (n=9) %	Koko aineisto (n=136) %
monitoimialainen	24	30	31	33	28
yhdelle toimialalle keskittynyt	76	70	69	67	72

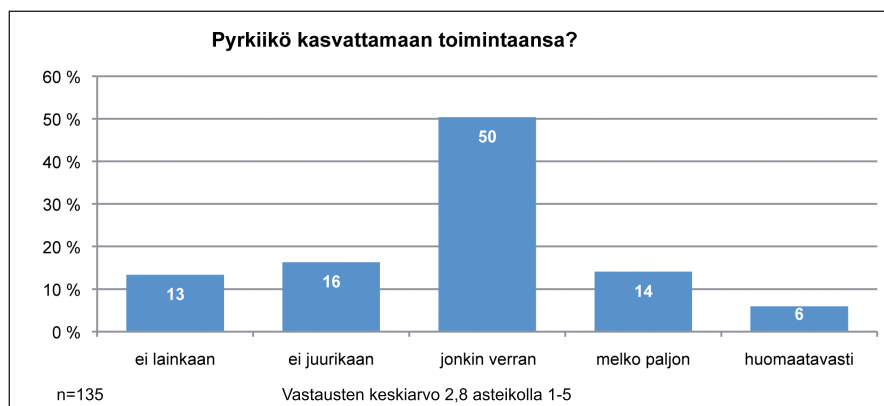
Tämä tulos on jossain määrin poikkeava esimerkiksi Heinosen ym. (2006) (tutkimuksessa oli mukana vain yliopistossa tutkinnon suorittaneita) sivutoimiseen yritystoimintaan liittyvästä havainnosta, että akateemisten sivutoimiset yritykset olivat usein monialaisia ja harjoittivat jopa sekalaista liiketoimintaa. Lisäksi sivutoimisen yrittäjyyden tulkittiin käynnistyvän usein uutta kokeilevana toimintana.

Ammattikorkeakoulusta valmistuneiden sivutoiminen yrittäjyys on kuitenkin päätoimista yrittäjyyttä selvästi useammin kokonaan uudella alalla. Se missä määrin sivutoimiset yritykset ovat monialaisia ja mikä monialaisuuden suhde on verrattaessa päätoimisiin, ei tässä käy selville.

3.4.4 Kasvutavoitteet

Kuviosta 3 käy ilmi, että kaikkiaan 70 %:lla yrittäjinä toimivista vastaajista oli jonkinlaisia kasvutavoitteita yrityksen suhteen. Melko paljon tai huomattavasti yritystään

pyrki kasvattamaan 20 % pää- tai sivutoimiyrittäjistä. Eniten kasvutavoitteita oli maatalouden alan sekä sosiaali- ja terveysalan yrittäjillä, mutta erot koulutusaloittain eivät olleet tilastollisesti merkitseviä. Päätoimiset yrittäjät pyrkivät kasvattamaan toimintaansa (ka 3,0) keskimäärin vähän enemmän kuin sivutoimiyrittäjät (ka 2,6), mutta ero oli tilastollisesti vain suuntaa antava ($p=0,055$). Vastaavasti myös miehet pyrkivät kasvattamaan toimintaansa (ka 3,0) keskimäärin vähän enemmän kuin naiset (ka 2,7), mutta ero oli myös tilastollisesti vain suuntaa antava ($p=0,074$).

Kuvio 3. Kasvutavoitteet.

Lähes kaikki edellä mainitut ovat samansuuntaisia tuloksia kuin aikaisemmissakin tutkimuksissa on todettu. Päätoimiset yrittäjät ovat yleensä kasvuhakuisempia kuin sivutoimiset yrittäjät. Lisäksi miesyrittäjät ovat yleensä naisyrittäjiä kasvuhakuisempia. Huomionarvoista kuitenkin on, että jonkinlaisia kasvutavoitteita oli suhteellisen suurella osalla yrittäjistä.

3.4.5 Pää- ja sivutoimiyrittäjien vertailu yrittäjyysmuuttujilla

Kyselylomake sisälsi myös ns. Entre Intentio -tutkimuksemme sisältämiä osaluueita yrittäjyysintentioniin vaikuttavista tekijöistä. Ajzenin (1991) Theory of Planned Behavior -mallissa aikomuksia selittävät kolme tekijää: asenteet, lähipiirin tuki sekä pystyvyysuskomus. Entre Intentio -mittariin lisäsimme näiden kolmen tekijän lisäksi neljänneksi selittäväksi muuttujaksi yrittäjyyskyvyt. Tähän tutkimukseen otimme mukaan osiot koskien yrittäjyysasenteita, lähipiirin tukea sekä itse Entre Intentio -mittariin lisäämämme Yrittäjyyskyvyt-osion. Kahdesta osa-alueesta eli yrittäjyyskyvyistä sekä yrittäjyysasenteista pystyttiin muodostamaan keskiarvomuuttujat, joiden reliabiliteetit olivat hyvät (α 0,9 ja 0,75) ja joiden arvot voivat vaihdella välillä 1-7.

YRITTÄJYYSKYVYTT (α = 0,90)

Kykenen tuottamaan uusia ideoita
 Kykenen näkemään asiat toisessa valossa
 Kykenen ratkaisemaan erilaisia ongelmia
 Kykenen organisoimaan ryhmän toimintaa ja tehtäviä
 Kykenen ottamaan riskejä
 Kykenen sietämään epävarmuutta
 Kykenen suunnittelemaan ja kehittämään uusia tuotteita ja palveluja
 Kykenen saamaan muut mukaan toimintaan

Yrittäjyysasenteita koskevaa keskiarvomuuttujaa varten negatiivisten mielikuvien (seuraavan taulukon toisen sarakkeen adjektiivit) asteikot käännettiin päinvastaisiksi, jolloin saatiin vastaavat positiiviset mielikuvat. Nämä neljä uutta muuttujaa sekä viisi alkuperäistä positiivisten mielikuvien muuttujaa yhdistettiin keskiarvomuuttujaksi YRITTÄJYYSASENTEET, jonka minimiarvo 1 tarkoittaa negatiivisinta asennoitumista ja maksimiarvo 7 puolestaan positiivisinta yrittäjyysasennetta.

YRITTÄJYYSASENTEET (α = 0,75)

Mielenkiintoista	Käännettyllä asteikolla:
Arvostettua	Epärehellistä
Tavoiteltavaa	Tylsää
Kiehtovaa	Halveksittua
Hyvä ansiotasoa	Ahdistavaa

Pää- ja sivutoimiyrittäjät antoivat keskimäärin selvästi positiivisempia arvioita taulukon x yrittäjyysmuuttujien kysymyksiin kuin muut Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997-2000 valmistuneet nuoret. Sen sijaan pää- ja sivutoimiyrittäjät vastasivat keskimäärin lähes samalla tavoin muihin kysymyksiin paitsi siihen, pitäisikö tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista itselle tärkeitten ihmisten mielestä. Päätoimiyrittäjät (ka 5,5) arvioivat sen keskimäärin selvästi sivutoimiyrittäjiä (ka 4,8) positiivisemmin (p=0,027). Tämä tarkoittaa, että sivutoimiyrittäjät eivät koe saavansa niin suurta tukea omasta lähipiiristään (perhe, ystävät jne.) kuin päätoimiset yrittäjät. Tämä saattaisi olla yksi vaikuttava tekijä siihen, että yritystoiminta on sivutoimista ja juuri lähipiirin tuen puute estää siirtymisen päätoimiseksi. Henkilöllä on kuitenkin jokin motiivi tai tarve yrittäjyyteen. Mielenkiintoista kuitenkin on, että sivutoimiset yrittäjät eivät poikkea päätoimisista sen suhteen, kuinka paljon välittävät itselle tärkeiden ihmisten mielipiteistä yrittäjyyttä kohtaan.

Taulukko 17. Pää- ja sivutoimiyrittäjien yrittäjyysmuuttujien keskiarvojen vertailu.

	Keskiarvot asteikolla 1 - 7		p-arvo
	Päätoimiyrittäjät (n=54)	Sivutoimiyrittäjät (n=35)	
YRITTÄJYYSKYVYT	5,3	5,3	0,985
YRITTÄJYYSASENTEET	5,3	5,5	0,255
YRITTÄJYYSPEDAGOGIIKKA	4,3	4,3	0,937
Pitäisikö tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista itselle tärkeitten ihmisten mielestä?	5,5	4,8	0,027
Kuika paljon välittää siitä, mitä itselle tärkeät ihmiset ajattelevat, jos tavoittelee oman yrityksen perustamista tai jo tällä hetkellä toimii yrittäjänä?	4,4	4,4	0,876

3.4.6 Ei-yrittäjänä toimivien yrittäjäksi ryhtymisen potentiaali

Taulukossa 18 on kuvattu Seinäjoen ammattikorkeakoulun yrittäjänä toimimattomien alumnien uskomuksia oman yrittäjäuran todennäköisyydestä tulevaisuudessa. Ei-yrittäjistä 13 % oli täysin varma, ettei koskaan ryhdy yrittäjäksi, 41 % arveli, että tuskin he koskaan harkitsevat yrittäjäksi ryhtymistä. Sen sijaan kolmasosa voisi harkita yrittäjäuraa jossain vaiheessa ja 13 % oli jopa jo harkinnutkin yrittäjäksi ryhtymistä jossain vaiheessa. Sosiaali- ja terveysalan opiskelijoiden keskuudessa oli eniten niitä, jotka arvelivat tuskin koskaan ryhtyvänsä yrittäjäksi.

Taulukko 18. Yrittäjäuran potentiaalisuus ei-yrittäjillä.

Mikäli ei toimi yrittäjänä, kuinka mahdollisena pitää yrittäjäksi ryhtymistä jossain elämän vaiheessa?	Liiketalous (n=283)	Maatalous (n=23)	SosTer (n=224)	Tekniikka (n=69)	Koko aineisto (n=599)
	%	%	%	%	%
On harkinnut ryhtyvänsä yrittäjäksi jossain vaiheessa	16	22	7	22	13
Voisi harkita ryhtyvänsä yrittäjäksi jossain vaiheessa	36	30	29	35	33
Tuskin tulee koskaan harkitsemaan yrittäjäksi ryhtymistä	36	39	47	42	41
On täysin varma, ettei koskaan tule ryhtymään yrittäjäksi	12	9	18	1	13
p = 0,000					

Kaikkiaan lähes puolet (46 %) vastaajista voisivat harkita tai ovat harkinneet yrittäjäksi ryhtymistä. Jopa 33 % vastaajista voisi harkita yrittäjyyttä jossain vaiheessa. Yrittäjyyden edistämistä koskevista toimenpiteistä tulisikin lisätä korkeasti koulutetuille yrittäjille taloudellisia ja sosiaalisia kannustimia, joiden on TEM:n julkaisun (Yrittäjyyskasvatus 2010) mukaan todettu olevan Suomessa liian vaatimattomia. Ehkä yrittäjyyttä tukevat toimenpiteet kannustaisivat myös korkeasti koulutettuja ryhtymään yrittäjiksi.

3.5 Sivutoimiyrittäjien profiili

Tässä aluvuossa on analysoitu sivutoimiyrittäjien profiilia suhteessa muihin työssä oleviin sekä tarkemmin sivutoimiyrittäjien liikeidean lähteitä ja ylipäänsä motiiveja sekä sivutoimiyrittäjyyden suhtautumista omaan palkkatyönantajaan.

3.5.1 Sivutoimiyrittäjänä toimivien profiili suhteessa muihin työssä oleviin

Sivutoimiyrittäjiä oli aineistossa yhteensä 55. Heistä 54 vastasi tämän osion kysymyksiin. Tulokset on esitetty vain kokonaistuloksina, koska tekniikan alalta vastanneita oli vain 4 ja sosiaali- ja terveysalalta 7 eikä alojen välillä ollut tilastollisesti merkitseviä eroja sivutoimiyrittäjyyttä koskevista asioista.

Taulukossa 19 on vertailtu sivutoimiyrittäjänä toimivien profiilia asuinpaikan sekä työllistymisen suhteen muihin ei-yrittäjänä toimiviin. Asuinpaikan suhteen sivutoimiyrittäjät eroavat tilastollisesti melkein merkitsevästi muista ei-yrittäjänä toimivista. Aineiston sivutoimiyrittäjät asuivat muita enemmän Seinäjoen seudulla ja Etelä-Pohjanmaalla. Sen sijaan päätoimisen toiminnan sisällön suhteen erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, vaikkakin sivutoimiyrittäjistä 91 % oli töissä toisen palveluksessa eikä kukaan ollut työttömänä, kun taas muista ei-yrittäjänä toimivista 81 % oli palkkatyössä ja 4 % työttömänä.

Taulukko 19. Sivutoimiyrittäjien vs. muiden ei-yrittäjien asuinpaikka ja päätoiminen toiminta.

Asuinpaikka tällä hetkellä	Sivutoimiyrittäjät (n=55) %	Muut (n=598) %	p-arvo
Seinäjoen seutu	36	30	p = 0,021
Muu kunta Etelä-Pohjanmaalla	29	16	
Pohjanmaan tai Keski-Pohjanmaan maakunta	11	11	
Pääkaupunkiseutu	5	16	
Muu Suomi	18	27	
Päätoiminen toiminta			
Töissä toisen palveluksessa	90,6	80,5	p = 0,214
Työttömänä työnhakijana, työvoimapol. koulutuksessa tai muuten työelämän ulkopuolella		3,7	
Päätoimisena opiskelijana	1,9	1,2	
Äitiys-/isyys-/vanhempainlomalla	7,5	14,6	

Sivutoimiyrittäjyys ei tämän mukaan näyttäisi sijoittuvan erityisesti maaseutualueille ja syrjäseuduille. Sivutoiminen yritystoiminta ei näyttäisi ainakaan tämän aineiston valossa olevan merkittävä maaseudun elinkelpoisuutta edistävä tai monipuolistava tekijä, kuten joissakin aikaisemmissa tutkimuksissa on tuotu esiin. Tosin tässä aineistossa oli vain korkeakoulututkinnon suorittaneita, jotka melko usein jäävät koulutuspaikkakunnalle valmistuttuaan. Jos mukaan otettaisiin kaikki koulutusasteet, kenties olisi osoitettavissa sivutoimisten yrittäjien merkitys maaseutualueille ja pienille paikkakunnille.

Sivutoimiyrittäjissä ei myöskään ollut työttömiä, eikä myöskään opiskelija-sivutoimiyrittäjiä juurikaan ollut. Myös äitiys-/isyys-/vanhempainlomalla olevia oli suhteellisen vähän. Erityisesti viime mainittu ei tue sitä käsitystä, että sivutoimiyrittäjyys olisi mahdollisesti toimeentuloa tasaava tai ammattitaitoa ylläpitävä vaihtoehto kotiäideille tai äitiyslomalla oleville naisille.

Edelleen sivutoimiyrittäjiä verrattiin aineiston muihin työssä oleviin eri tekijöiden (työsuhteen vakituisuus, työpaikan koko, työtehtävien ja tutkinnon vastaavuus, työtehtävien vaativuus, työnantajan luonne, työn kokoaikaisuus) suhteen (taulukko 20). Sivutoimiyrittäjät eivät kuitenkaan eronneet tilastollisesti merkittävästi muista päätoimisen palkkatyön sisällön ja vaativuuden suhteen. Myöskään palkan suhteen tilastollisesti merkittävää eroa ei ollut. Sivutoimiyrittäjät ansaitsivat palkkatyöstään keskimäärin 3 050 euroa, kun muut ansaitsivat 2 967 euroa. Tämä tulos poikkeaa

aikaisemmista tutkimuksista, joissa on todettu palkka- ja sivutuloja saavien sivutoimisten yrittäjien keskimääräiset kokonaistulot keskimäärin suuremmiksi kuin vain palkkatyötä tekevillä tai päätoimisilla yrittäjillä ja pelkästään palkkatyöstä saatu tulo on korkeampi kuin palkansaajilla keskimäärin. Tutkimuksissa on myös todettu, että korkeapalkkaiset työntekijät ovat todennäköisemmin sivutoimisia yrittäjiä kuin matalapalkkaiset työntekijät.

Taulukko 20. Sivutoimiyrittäjät vs. muut työssä olevat.

Työnantaja	Sivutoimiyrittäjät (n=49) %	Muut (n=442) %	p-arvo
Yksityinen	59	53	p = 0,389
Julkinen	41	47	
Työsuhteen luonne			
Toistaiseksi voimassa oleva/ vakainainen	86	89	p = 0,438
Määräaikainen	14	11	
Työskentelee			
Kokopäiväisesti	94	93	p = 0,735
Osa-aikaisesti	6	7	
Työntekijöiden määrä työpaikalla			
1 - 10 työntekijää	22	21	p = 0,241
11 - 50 työntekijää	35	37	
51 - 100 työntekijää	22	12	
101 - 250 työntekijää	10	13	
251 => työntekijää	10	17	
Tutkinnon ja työtehtävien vastaavuus			
Vastaa täysin	53	48	p = 0,813
Vastaa osittain	37	39	
Ei vastaa lainkaan	10	13	
Miten kuvailee pääasiallisia työtehtäviä			
Koulutusta vastaamattomat suoritusasteen tehtävät	11	7	p = 0,111
Koulutusta vastaavat suoritusasteen tehtävät	22	31	
Esimies- tai johtotehtävät	33	20	
Asiantuntijatehtävät	35	42	

3.5.2 Sivutoimiyrittäjyyden muoto, liikeidean lähde ja motiivit

Sivutoimiyrittäjistä 74 % toimi yritysmuotoisesti, 24 % ammatinharjoittajana ja 2 % freelancerina (Taulukko 21). Yritysmuotoisesti toimivien sivutoimisten yrittäjien

määrä on suhteellisen korkea. Oletusarvoisestihan yleensä ajatellaan, että sivutoimisuus liittyy erityisesti ammatinharjoittamiseen ja siitä syystä toimitaan yksityisenä ammatinharjoittajana, jolloin erilaiset lakisääteiset veloitteet ovat vähäisempiä.

Taulukko 21. Sivutoimisena yrittäjänä toimimisen muoto.

Miten toimii sivutoimisena yrittäjänä?	Vastanneita	%
yrittäjämuotoisesti	40	74%
ammattinharjoittajana	13	24%
freelancerina	1	2%
Yhteensä	54	100%

Ylivoimaisesti suurimmalla osalla sivutoimiyrittäjyyden liikeidea oli saanut alkunsa omasta harrastuksesta tai muusta kiinnostuksesta (taulukko 22). Peräti 67 prosentilla tämä oli liikeidean alkuperä. Omasta palkkatyöstä liikeidean oli saanut vain 6 % sivutoimiyrittäjistä. Kohtaan jostakin muualta oli annettu seuraavia vastauksia: puolison kautta (3 mainintaa), perheen kautta, aikaisemmista työkokemuksista, kirjanpito- ja isännöintipalveluiden tarpeesta, maataloudesta, velvollisuudesta jatkaa tilaa, sukupolvenvaihduksesta.

Taulukko 22. Sivutoimiyrittäjyyden liikeidean lähde.

Mistä on saanut liikeidean, jonka varaan on rakentanut sivutoimiyrittäjyyttä?	Vastanneita	%
Omasta harrastuksesta tai omasta kiinnostuksesta	35	67%
Omasta palkkatyöstä	3	6%
Jostakin projektista	2	4%
Ulkopuolelta tarjottiin mahdollisuutta	2	4%
Jostakin muualta	10	19%
Yhteensä	52	100%

Tämä tulos vastaa aikaisempia tutkimuksia, joissa on todettu, että sivutoimiyrittäjät eivät yleensä hakeudu alalle, jolla olisi yhteyttä heidän palkkatyöhönsä. Useimmiten esimerkiksi akateemisilla yrittäjillä yrittäjän kiinnostus johonkin asiaan on yritystoiminnan taustalla. Sivutoimiyrittäjäksi ryhtymisen tärkein motiivi on ollut sen mahdollistama itsensä toteuttaminen. Seuraavasta taulukosta 23 käy ilmi sekä prosenttijakaumina että keskiarvoina eri motiivien tärkeys. 83 % piti itsensä

toteuttamista erittäin tärkeänä tai tärkeänä syynä. Aiemmin kävi jo ilmi, että sivutoimiyrittäjät toimivat useasti alalla, jota eivät ole opiskelleet ja jota eivät ole varsinaisesti palkkatyönä tehneet ja että suurimmalla osalla liikeidea on lähtenyt omasta harrastuksesta tai muusta kiinnostuksesta. Nämä seikat sekä itsensä toteuttamisen korkea motiivi sopivat hyvin yhteen. Toiseksi tärkein motiivi sivutoimiyrittäjyydelle oli sen tarjoama lisäansaintamahdollisuus. Tätä piti 69 % erittäin tärkeänä tai tärkeänä motiivina. Sivutoimisen yrittäjyyden tarjoamaa turvallisempaa väylää kohti päätoimista yrittäjyyttä piti 40 % erittäin tärkeänä tai tärkeänä syynä. Muina yksittäisinä syinä mainittiin sivutoimiyrittäjyyden tarjoama henkireikä arkeen, kansainväliset kontaktit, kotitilan toiminnan jatkaminen ja vaihtelu päätoimeen.

Taulukko 23. Sivutoimiyrittäjyyden motiivit.

Kuinka tärkeitä seuraavat syyt ovat sivutoimiyrittäjyydelle? (n=53)	1 %	2 %	3 %	4 %	5 %	Keskiarvot asteikolla 1 - 5 1=ei lainkaan tärkeä syy 5=erittäin tärkeä syy
Se tarjoaa lisäansaintamahdollisuuden	2	4	25	31	38	 4,0
Se mahdollistaa itsensä toteuttamisen	2	6	9	38	45	 4,2
Se tarjoaa turvallisemman väylän kohti päätoimista yrittäjyyttä	15	12	33	27	13	 3,1

Kaikki tässä esiin nousseet sivutoimisen yrittäjyyden motiivit ovat yhtäpitäviä aikaisempien tutkimusten kanssa. Erityisen huomionarvoista on, että 40 % piti sivutoimista yrittäjyyttä väylänä kohti päätoimista yrittäjyyttä. Tämä on kirjallisuudessa erityisesti painotettu seikka; sivutoimisella yrittäjyydellä testataan liikeidean kantavuutta ja omia yrittäjyyskykyjä. Se myös tarjoaa mahdollisuuden tasaiseen tulovirtaan yrityksen aloitusvaiheessa. Tähän liittyen olisikin tärkeä myös pohtia näille yrittäjille tarjottavia palveluja, joilla polku päätoimiseksi yrittäjäksi varmistettaisiin.

3.5.3 Sivutoimiyrittäjyys suhteessa oman palkkatyön työnantajaan

52 vastaajaa 54:stä vastasi, ettei sivutoimiyrittäjyyteen liittyvä tuote tai palvelu kilpaile lainkaan mahdollisen palkkatyön työnantajan kanssa. Kahdella vastaajalla se kilpaili osittain. Kukaan ei merkinnyt vaihtoehtoa *kilpailee täysin oman työnantajan kanssa*. 83 % sivutoimiyrittäjistä ilmoitti, että heidän päätyönantajansa tietää heidän sivutoimiyrittäjyydestään. 15 % ei ollut varma, onko työnantajalla tietoa asiasta ja 2 % ilmoitti, ettei työnantaja tiedä (Taulukko 24).

Taulukko 24. Työnantajien tietoisuus sivutoimiyrittäjyydestä.

Tietääkö työnantajasi, että toimit sivutoimiyrittäjänä?	Vastanneita	%
Kyllä	45	83%
En tiedä	8	15%
Ei	1	2%
Yhteensä	54	100%

Taulukosta 25 käy ilmi, että suurin osa arveli työnantajan suhtautuvan positiivisesti heidän sivutoimiyrittäjäyhteensä. 83 % arveli, että työnantaja suhtautuu positiivisesti tai erittäin positiivisesti, kun vain 6 % arveli suhtautumisen olevan negatiivista tai erittäin negatiivista.

Taulukko 25. Työnantajan suhtautuminen sivutoimiyrittäjäyhteen.

Työnantajan suhtautuminen sivutoimiyrittäjäyhteen	Vastanneita	%
1= erittäin negatiivisesti	1	2%
2	2	4%
3	5	11%
4	16	36%
5=erittäin positiivisesti	21	47%
Yhteensä	45	100%
Keskiarvo	4,2	

4 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa on vedetty yhteen tutkimuksen keskeiset tulokset sekä niiden perusteella esitetty pohdintaa sekä käytännön toimenpide-ehdotuksia.

4.1 Yhteenveto tuloksista

Tutkimus käsittelee Seinäjoen ammattikorkeakoulusta valmistuneiden alumnienvivutoimiyrittäjyyttä. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, (1) kuinka yleistä sivutoimiyrittäjyys on ammattikorkeakoulusta valmistuneiden keskuudessa, (2) mitkä motiivit vaikuttavat sivutoimiyrittäjyyden taustalla sekä (3) missä määrin sivutoimiyrittäjyys on polku kohti päätoimiyrittäjyyttä. Lisäksi alatavoitteena oli (4) vertailla sivutoimiyrittäjiä ja päätoimiyrittäjiä keskenään yrittäjyysasenteiden, kompetenssien sekä lähipiirin antaman tuen suhteen sekä toisaalta (5) vertailla sivutoimiyrittäjiä muihin alumneihin taustamuuttujien suhteen (sukupuoli, maantieteellinen sijainti, palkkatyön vaativuusaste jne.).

Tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena marras-joulukuussa 2010 kaikille Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistuneille alumneille. Näin ollen vastaajilla oli valmistumisesta ehtinyt kulua 9,5–12,5 vuotta. Valmistuneita oli neljältä eri koulutusalaalta: liiketalouden alalta, maatalouden alalta, sosiaali- ja terveysalalta sekä tekniikan alalta. Kaikkiaan kyselyitä lähetettiin 1 363. Vastauksia saatiin 739 vastaustasentien ollessa 54 %.

Seuraavassa on esitetty tiivistetysti tutkimustulokset eri osatavoitteisiin liittyen.

Sivutoimiyrittäjyyden yleisyys

Päätoimisena yrittäjänä toimi yhteensä 83 vastaajaa (11 %) ja sivutoimisena 55 (7 %) eli yhteensä 138 (11 %) Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistunutta toimi yrittäjänä. Sivutoimiyrittäjiä oli liiketalouden alan vastaajista 9 %, maatalouden alan vastaajista 18 %, sosiaali- ja terveysalan vastaajissa 3% ja tekniikan alan vastaajissa 5%. Sivutoimiyrittäjinä toimivista naisia oli 25 ja miehiä 30, kun taas päätoimiyrittäjistä naisia oli 37 ja miehiä 46.

Tällä hetkellä päätoimiyrittäjinä toimivista 20 % oli edennyt sivutoimiyrittäjyysvaiheen kautta päätoimiyrittäjyyteen. Vähiten yleistä sivutoimiyrittäjyysvaiheen kautta eteneminen oli ollut maatalouden alalla ja suhteellisesti yleisintä tekniikan alalla, jossa tosin päätoimisia yrittäjiä oli ylipäänsä erittäin vähän.

Motiivit sivutoimiyrittäjyyden taustalla

Ylivoimaisesti suurimmalla osalla sivutoimiyrittäjyyden liikeidea oli saanut alkunsa omasta harrastuksesta tai muusta kiinnostuksesta. Peräti 67 prosentilla tämä oli liikeidean alkuperä. Omasta palkkatyöstä liikeidean oli saanut vain 6 % sivutoimiyrittäjistä. Suurin osa sivutoimiyrittäjistä kertoi oman työnantajansa tietävän heidän sivutoimiyrittäjyydestään, ja yli 80 % arveli työnantajan suhtautuvan positiivisesti heidän sivutoimiyrittäytyteensä.

Sivutoimiyrittäjäksi ryhtymisen tärkein motiivi on ollut sen mahdollistama itsensä toteuttaminen. 83 % piti itsensä toteuttamista erittäin tärkeänä tai tärkeänä syynä. Toiseksi tärkein motiivi sivutoimiyrittäjyydelle oli sen tarjoama lisäansaintamahdollisuus. Tätä piti 69 % erittäin tärkeänä tai tärkeänä motiivina. Sivutoimisen yrittäjyyden tarjoamaa turvallisempaa väylää kohti päätoimista yrittäjyyttä piti 40 % erittäin tärkeänä tai tärkeänä syynä.

Vertailtaessa tuloksia pää- ja sivutoimisten yrittäjien kesken kävi ilmi, että sivutoimiyrittäjille on tyypillisempää ryhtyä yrittäjäksi kokonaan uudella alalla, jota ei ole opiskellut ja jolla ei ole aiemmin työskennellyt. Tämä sopii yksiin itsensä toteuttamisen motiivin kanssa eli sivutoimiyrittäjyyden kautta henkilö pystyy toteuttamaan sitä osaa itsestään, mitä ei ole opiskellut ja mitä ei tee päätoimiseksi työkseen.

Sivutoimiyrittäjien profiili suhteessa muihin alumneihin

Pää- ja sivutoimiyrittäjät antoivat keskimäärin selvästi positiivisempia arvioita eri yrittäjyysmuuttujien kysymyksiin (amkin yrittäjyyspedagogiikka, yrittäjyyskyvyt, yrittäjyysasenteet ja lähipiirin tuki) kuin muut Seinäjoen ammattikorkeakoulusta vuosina 1997–2000 valmistuneet nuoret. Keskenään pää- ja sivutoimiyrittäjät vastasivat keskimäärin lähes samalla tavoin muihin yrittäjyyttä koskeviin kysymyksiin paitsi siihen, pitäisikö tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista itselle tärkeitten ihmisten mielestä. Päätoimiyrittäjät (ka 5,5) arvioivat sen keskimäärin selvästi sivutoimiyrittäjiä (ka 4,8) positiivisemmin. Tämä tarkoittaa, että sivutoimiyrittäjät eivät koe saavansa niin suurta tukea omasta lähipiiristään (perhe, ystävät jne.) kuin päätoimiset yrittäjät. Ehkä tämä on osaltaan syy siihen, miksi he eivät ole päätoimiyrittäjiä. Lisäksi päätoimiset yrittäjät olivat sivutoimiyrittäjiin verrattuna useammin ryhtyneet yrittäjiksi sukupolvenvaihdosten kautta.

Aineiston sivutoimiyrittäjät asuivat kaikkiin muihin työssäkäyviin vastaajiin verrattuna keskimääräistä enemmän Seinäjoen seudulla ja Etelä-Pohjanmaalla. Sen sijaan päätoimisen toiminnan sisällön suhteen erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, vaikkakin sivutoimiyrittäjistä 91 % oli töissä toisen palveluksessa eikä kukaan ollut työttömänä, kun taas muista ei-yrittäjänä toimivista 81 % oli palkkatyössä ja 4 % työttömänä. Sivutoimiyrittäjät eivät kuitenkaan eronneet tilastollisesti merkitsevästi muista palkkatyössä käyvistä vastaajista päätoimisen palkkatyön sisällön ja vaativuuden suhteen.

4.2 Pohdintaa tulosten pohjalta

Sivutoimiyrittäjyys on erityisesti suomalainen ilmiö. Sivutoimiyrittäjyys kertoo ainakin neljästä asiasta. Osaltaan sivutoimiyrittäjyys johtuu markkinoidemme pienestä koosta eli markkinat eivät tarjoa mahdollisuutta täysipainoiseen yrittäjyyteen kaikilla mahdollisilla aloilla eri pienilläkin paikkakunnilla. Toiseksi sivutoimiyrittäjyys kertoo suomalaisten heikosta riskinottokyvystä ja -halusta. Sivutoimiyrittäjyys on turvallisempi väylä harjoittaa yrittäjyyttä ja toteuttaa itseään kuin päätoimiseksi yrittäjäksi heittäytyminen. Kolmanneksi sivutoimiyrittäjyys kertoo siitä, että suuri osa suomalaisista ei pysty toteuttamaan itseään riittävästi palkkatyössä. Tutkimus vahvistaa käsitystä, että yrittäjyys, sekä sivu- että päätoiminen, tarjoaa erinomaisen tilaisuuden itsensä toteuttamiselle. Neljänneksi globaali projektiyhteiskuntakehitys organisoii työtä sivutoimisuutta tuottaen. Edelleen tutkimustuloksemme vahvistavat Gruenertin (1999) löydöksiä, että sivutoimiyrittäjät hakeutuvat yleensä alalle, jolla ei ole yhteyttä heidän palkkatyöhönsä. Toisaalta tähän on luonnollinenkin syy, koska halutaan välttää kilpailu tai edes teoreettinen mahdollisuus siihen oman työnantajan kanssa. Paitsi itsensä toteuttamista, sivutoimiyrittäjyys tarjoaa myös vaihtelua omalle palkkatyölle, lisäansaintamahdollisuutta sekä toimii henkireikäneä arkeen. Kaikkiaan on syytä olettaa, että sivutoimiyrittäjyys toimii myös monelle syystä tai toisesta omaan palkkatyöhönsä kyllästyneelle terapeuttisena tapana saada tyytyväisyyttä elämään.

Sivutoimiyrittäjyyden mahdolliset negatiiviset tekijät ovat sen sivullisuudessa, jolloin yrittämisen edelle menevät muut velvollisuudet kuten palkkatyö ja perhe. Yrittäjyys vaatii aina aikaa ja resursseja ja kun sitä tehdään palkkatyön rinnalla, tuottaa sivutoimiyrittäjyys lisää kiireen ja riittämättömyyden tunnetta. Sivutoimiyrittäjä saattaa jäädä ns. loukkuun, missä hänen uskalluksensa ei riitä panostaa täysillä ja lähteä etenemään kohti päätoimiyrittäjyyttä ja toisaalta, kun hän ei uskalla ja ehdi täysillä panostaa, eivät sivutoimiset resurssit riitä markkinoiden avaamiseen riittävästi.

Koska suuri osa sivutoimiyrittäjyyden ilmiötä koskevista yhteiskunnallisista säädöksistämme on peräisin projektiyhteiskuntaa edeltävältä ajalta, on uudistuminen tarpeen laaja-alaisesti. Sekä sopimusoikeuden rakenteita ja käytännön toimintatapoja että projekti- ja yritystoimintaa tukevia tulkintoja ja sopimusmekanismeja tarvitaan. Olennaisessa roolissa on koulutus, jonka tehtävänä on opiskelijoiden ja työntekijöiden asenteiden ja tietoisuuden tason muutokset. Suomen oikeusvaltiossa vallitsee elinkeinovapaus, joka oikeuttaa jokaisen hankkimaan tuloja valitsemallaan työllä, ammatilla ja elinkeinolla erilaisina kansalaisina: luonnollisina henkilöinä, taiteilijoina, virkamiehinä, yrittäjinä, ammatinharjoittajina, projektitoimijoina jne.

Vain otettu lääke auttaa – meillä on lupa käyttää oikeuksiamme orientoituessamme kohti innovaatioita. Kun lopettaa kysymästä mitä Suomi voi tehdä puolestasi, alkaa

---

miltei väkisin miettiä mitä kaikkea itse voikaan tehdä. Idea- ja innovaatiokyvykkyys ovat ytimeltään inhimillisiä prosesseja. Yhteiskunnallisena ilmiönä sivutoimiyrittäjyydessä onkin erityisen hyvää sen yksilölähtöisyys ja liiketoiminnallinen tavoitteisuus. Yhteiskunnan toimintamalleilta sen arvostus ei ole vielä yltänyt tasa-arvoisiin käytänteisiin, sillä monoteistinen yritys- ja organisaatiokeskeisen ajattelutapa hallitsee yhä (ainoana oikeana aidon) yrittäjyys- ja innovaatiopolitiikan tekemisen mallina. Laitosammattikorkeakouluopiskelijalle alisteinen toimintarooli on jopa liian tuttu, ettei toisenlaista todellisuutta osaa välttämättä edes vaatia.

Sivutoimiyrittäjät eivät ole erityisen huomion kohteena yrittäjyyden palvelujärjestelmässä ja kaikkiaan sivutoimiyrittäjät ovat olleet yhteiskunnan pimennossa. Koska sivutoimiyrittäjyys ilmiönä lisääntyy koko ajan, tarvitaan omia valmennusrenkaita ja muita erityistoimia myös sivutoimiyrittäjille, että heistä entistä suurempi osa rohkenisi lähteä yrittäjyyden tielle täysin palkein.

4.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Tässä pilotinomaisesti tutkimaamme sivutoimiyrittäjyyden teemaa on jatkossa syytä suunnata ainakin kahtaalle. Yhtäältä tarvetta on syventää teemaa ottamalla tämän ammattikorkeakouluaineiston pohjalta identifioituja sivutoimiyrittäjiä teemahaastatteluun. Tämä mahdollistaa syvällisemmän ymmärryksen tuottamisen ammatikorkeakoulusta valmistuneilta alumneilta sivutoimiyrittäjyyden merkityksestä sekä siihen johtaneista prosesseista ja ennen kaikkea tulevaisuuden mahdollisista päätoimiyrittäjyyteen johtavista poluista. Pitkittäistutkimuksenomainen seuranta mahdollistaa hedelmällisen maaperän selvittää sivutoimiyrittäjien polkua kohti päätoimiyrittäjyyttä ja tämän polun kivikoita ja karikoita sekä toisaalta positiivisia mahdollisuuksia.

Toisaalta sivutoimiyrittäjyyden tutkimusteemaa on syytä laajentaa isompaan ryhmään kuin ammattikorkeakoulusta valmistuneet. Sivutoimiyrittäjyys on jo nyt merkittävä ilmiö yhteiskunnallisesti ja todennäköisesti sivutoimiyrittäjien määrä ja rooli tulee vain kasvamaan. Sivutoimiyrittäjissä piile iso potentiaali pohdittaessa potentiaalisia kasvuyrityksiä. Sivutoimiyrittäjästä päätoimiyrittäjäksi -polku voisi tarkoittaa Etelä-Pohjanmaalla satojen ja maanlaajuisesti tuhansien henkilöiden mahdollista kasvupolkua täysipäiväiseksi itsensä työllistäjäksi ja siitä mahdollisesti muidenkin työnantajaksi. Jotta nykyisiä ja tulevia sivutoimiyrittäjiä voitaisiin huomioida nykyistä paremmin yrityspalvelujärjestelmän puitteissa, olisi esimerkiksi Etelä-Pohjanmaalla tarpeen toisaalta tunnistaa paremmin sivutoimiyrittäjät (muutkin kuin amkista valmistuneet) ja tehdä heidän keskuudessaan selvitystä yritystoiminnan kasvupotentiaalista sekä toisaalta selvittää, minkälaisia polkuja pitkin nykyisin sivutoimiyrittäjyyden kautta päätoimiyrittäjiksi päätyneet ovat edenneet. Sivutoimi-

yrittäjien omaa kasvupotentiaalia on syytä kartoittaa useammasta näkökulmasta: a) sivutoimiyrittäjien yrittäjämäisyyden näkökulmasta (riskinotto-kyky, kasvuhalu, proaktiivisuus), b) sivutoimiyrittäjien tuotteiden ja palveluiden sekä asiakkaiden ja markkinoiden kasvumahdollisuuksien näkökulmasta sekä (c) sivutoimiyrittäjien lähipiirin ja ympäristön (*subjective norm*) antaman tuen näkökulmasta. Edelleen kasvupotentiaalia ja kasvuhaluja omaaville sivutoimiyrittäjille pitäisi rakentaa ohjelma, joka tukisi heidän liiketoiminnan kehittämissyrkimyksiä. Nykyinen yrittäjyyden palvelujärjestelmä pitäisi läpivalaista sen suhteen, onko se riittävä myös sivutoimiyrittäjien näkökulmasta vai tarvitsevatko juuri he jotain omaa lisäpalaa asiantuntijapalvelujen tarjottimelle.

Mielenkiintoista olisi myös tutkia jatkossa, onko sivutoimiyrittäjyyden ja oman palkkatyön tyytyväisyyden tai tyytymättömyyden välillä yhteyttä. Tästä tutkimuksesta kävi ilmi, että sivutoimiyrittäjyys on erityisesti kanava itsensä toteuttamiseen ja tämä antaa osviittaa siihen suuntaan, että oma palkkatyö ei välttämättä tarjoa väylää itsensä toteuttamiseen.

LÄHTEET

- Acs, Z., Arenius, P., Hay M. & Minniti, M. 2005. Global Entrepreneurship Monitor: 2004 Executive Report. Babson Park, MA: Babson College ; London: London Business School.
- Ajzen, I. 1991. The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes* 50 (2), 179–211.
- AKAVA. 2011. Yrittäjyys, työ ja hyvinvointi korkeasti koulutettujen keskuudessa. Helsinki: AKAVA.
- Akola, E., Heinonen, J., Kovalainen, A., Pukkinen, T. & Österberg, J. 2007. Yrittäjyyden ja palkkatyön rajapinnalla? Työn ja toimeentulon rakentuminen eri ammateissa 2000-luvun Suomessa. Helsinki: Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus 326.
- Antonicic, B. & Hisrich, R. 2004. Corporate entrepreneurship contingencies and organizational wealth creation. *Journal of management development*, 23(6), 518–550.
- Armitage, C. & Conner, M. 2001. Efficacy of the theory of planned behaviour: a meta-analytic review. *British journal of social psychology* 40, 471–499.
- Barbosa, S. D., Fayolle, A., & Lassas-Clerc, N. 2006. Assessing risk perception, self-efficacy, and entrepreneurial attitudes and intentions: Implications for entrepreneurship education. *Proceedings of The Internationalizing Entrepreneurship Education and Training Conference, Sao Paulo, July 9th–12th 2006.*
- Bosma, N., von Praag, M. & de Witt, G. 2000. Determinants of successful entrepreneurship. SCALES Scientific Analysis of Entrepreneurship and SMEs. Research report 0002/E.
- Burke, A., FitzRoy, F. & Nolan, M. 2004. What makes a die-hard entrepreneur? Beyond the 'employee or entrepreneur' dichotomy. *Small business economics* 31(2), 93–115.
- Folta, T., Delmar, F. & Wenneberg, K. 2010. Hybrid entrepreneurship. Stockholm: Research Institute of Industrial Economics. IFN Working Paper 825.
- Gruenert, J. 1999. Second job entrepreneurs. *Occupational outlook quarterly* (43)3, 18–26.
- Harju, J. Mäki, K., Paasio, K. & Pukkinen, T. 2004. Turun kaupparikkeakoululaisten yrittäjyysmotivaatio. Teoksessa: U. Hytti (toim) Yrittäjyyden kipinä yliopistosta? Tapaus Turun kaupparikkeakoulu. Turku: Turun kaupparikkeakoulu, PK-Instituutti.
-

- Heinonen, J. & Paasio, K. 2005. Sisäinen yrittäjyys kuntatyössä. Helsinki: Kunnallisan alan kehittämissäätö. Kunnallisan alan kehittämissäätön tutkimusjulkaisut 48.
- Heinonen, J., Kovalainen, A., Paasio, K., Pukkinen, T. & Österberg, J. 2006. Palkkatyöstä yrittäjäksi: Tutkimus yrittäjäksi ryhtymisen reiteistä sosiaali- ja terveysalalla sekä kaupallisella ja teknisellä alalla. Helsinki: Työministeriö. Työpoliittinen tutkimus 297.
- Huuskonen, V. 1992. Yrittäjäksi ryhtyminen. Teoreettinen viitekehys ja sen koettelu. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja Sarja A-2:1992. Turku.
- Kevätsalo, K., Puntari, I. & Roos, S. 2006. Työelämän valttikortit. Helsinki: Talentum Media.
- Kivinen, O., Nurmi, J. & Kanervo, O. 2002. Maisteriopista työuralle. Suomalaiset korkeakoulutetut eurooppalaisessa vertailussa. Turku: University of Turku. Research Unit for the Sociology of Education. Ruse.
- Kolehmainen, J. 2008. Ammatillinen koulutus ja ammattikorkeakoulut aluekehittämisessä - yrittäjyyden monet ulottuvuudet. Sente. Seminaariesitelmä: Ammattikorkeakoulututkimuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkimuspäivät sekä yliopettajapäivät. 9.10.2008 Seinäjoki.
- Korvela, K. & Mäki, K. 2002. Entrepreneurship as a career option for academics – a Finnish perspective. Esitys konferenssissa The 2nd Conference of the International Entrepreneurship Forum, Beijing, China, 5–7 September 2002.
- Koster, S., Markantoni, M. & Strijker D. 2010. Side activity entrepreneur: Lifestyle or economic oriented. In Johansson, Karlsson & Stough (eds.). Agglomeration, Clusters and Entrepreneurship: Studies in regional economic development.
- Krueger, N. & Carsrud, A. 1993. Entrepreneurial intentions: Applying the theory of planned behavior, *Entrepreneurship and regional development* 5(4), 315–330.
- Krueger, N., Reilly, M. & Carsrud, A. 2000. Competing models of entrepreneurial intentions. *Journal of business venturing* 15(2), 411–432.
- L 27.9.1919/122. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 1919.
- L 1999/731. Perustuslaki 1999.
- Lith, P. 2010. Yrittäjäksi palkkatyön tai eläkkeen ohella. *Tieto & Trendit* 7.
- OPM. 2004. Yliopistotilastot 2003. Taulukoita KOTA-tietokannasta. [Tilastotietokanta]. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 24. [Viitattu 26.10.2011]. Saatavana: http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2004/yliopistotilastot_2003_taulukoita_kota-tietokannasta?lang=fi
- Paasio, K. & Pukkinen, T. 2006. Korkeasti koulutettujen ammatinharjoittajana ja yrittäjänä toimiminen: Selvitys AKAVAn jäsenistössä. Helsinki: AKAVA .
-

-
- Pajarinen, M. & Rouvinen, P. 2006. Mistä yrittäjät tulevat. Helsinki: Etlatieto.
- Petrova, K. 2005. Part-time entrepreneurship and wealth effects: New Evidence from the Panel Study of entrepreneurial Dynamics. Proceedings of 50th ICSB Conference 2005.
- Petrova, K. 2010. Part-time entrepreneurship and financial constraints: Evidence from the panel study of entrepreneurship dynamics. [Verkkolehtiartikkeli]. Small Business Economy. [Viitattu 26.10.2011]. Saatavana: <http://www.springerlink.com/content/qr43570771k30338/fulltext.pdf>
- Pihkala, J. 2008. Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset. Helsinki: Opetusministeriö. Opetusministeriön julkaisuja 1.
- Sheeran P. 2002. Intention-behaviour relations: A conceptual and empirical overview, European review of social psychology 12 (1), 1–36.
- Sopimusvapaus. 2009. Laki24fi. Suomen laki suomeksi. [Verkkoartikkelit]. [Viitattu 27.1.2009] Saatavana: <http://www.laki24.fi/sopi-sopimusoikeus-sopimusvapaus.html>
- Sopimusoikeus: Sopimusten tavoitteena on markkinoiden toimiminen 2009. Laki24fi. Suomen laki suomeksi. [Verkkoartikkelit] [Viitattu 27.1.2009]. Saatavana: : <http://www.laki24.fi/sopi-sopimusoikeus-sopimusoikeus.html>
- Sulkunen, P. 2006. Projektityhteiskunta ja uusi yhteiskuntasopimus. Teoksessa K. Rantala & P. Sulkunen (toim.) Projektityhteiskunnan kääntöpuolia. Helsinki: Gaudeamus, 17–38.
- Varamäki, E., Tornikoski, E., Joensuu, S., Ristimäki, K., Blesa, A., Ripolles, M & Monferrer, D. 2011. Developing and piloting a student entrepreneurship measure in Finland and Spain. Proceedings of 12th International Conference of the Society for Global Business & Economic Development, 21–23.7.2011 Singapore.
- Verheul, I. & Thurik, A. 2001. Start-up capital: differences between male and female en-trepreneurs: Does gender matter? Small business economics 16(4), 329–345.
- Yrittäjyyskatsaus 2010. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 60. [Viitattu 26.10.2011]. Saatavana: http://www.tem.fi/files/27967/TEM_60_2010_netti.pdf.
- Yrittäjyyskatsaus 2011. [Verkkojulkaisu]. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 34. [Viitattu 26.10.2011]. Saatavana: www.tem.fi/files/31001/TEMjul_34_2011_netti.pdf.
-

LIITE 1 KYSELYLOMAKE

A. Taustatiedot

Ole hyvä ja ympyröi vain yksi omaa tilannettasi parhaiten kuvaava vaihtoehto tai kirjoita vastaus sille varattuun tilaan.

1. Sukupuoli   1   mies
                                 2   nainen

2. Ikä _____ vuotta

3. Koulutusalasasi amk-tutkinnossa

- 1   Liiketalouden ja hallinnon ala, entinen kaupan ja hallinnon ala (sisältäen myös yrittäjyyden, kirjasto- ja tietopalvelun sekä tietojenkäsittelyn), Seinäjoki & Kauhava
2   Luonnonvara- ja ympäristöala, entinen maaseutu-ala, Ilmajoki
3   Sosiaali- ja terveysala, Seinäjoki
4   Tekniikan ja liikenteen ala, Seinäjoki

4. Koulutusohjelmasi _____

5. Pohjakoulutuksesi ennen ammattikorkeakoulututkintoa

- 1   lukio / ylioppilastutkinto
2   toisen asteen ammatillinen tutkinto
3   muu, mikä _____

6. Oletko suorittanut amk-tutkinnon jälkeen jonkun toisen tutkinnon

- 1   ammattikorkeakoulututkinto joltain muulta alalta
2   ammattikorkeakoulun ylempi tutkinto
3   maisteritutkinto yliopistossa
4   joku muu, mikä _____

B. Nykyinen elämäntilanteesi

7. Asuinpaikka tällä hetkellä

- 1   Seinäjoen seutu (Seinäjoki, Ilmajoki, Jalasjärvi, Kurikka, Nurmo, Ylistaro)
2   Muu kunta Etelä-Pohjanmaalla
3   Pohjanmaan tai Keski-Pohjanmaan maakunta
4   Pääkaupunkiseutu
5   Muu Suomi
6   Ulkomaat
-

8. Olen tällä hetkellä (valitse vain yksi, mitä teet päätoimisesti)

- 1 töissä toisen palveluksessa
- 2 itsenäisenä yrittäjänä/ammattinharjoittajana/freelancerina
- 3 työttömänä työnhakijana
- 4 työvoimapolitiisessa tai vastaavassa koulutuksessa
- 5 päätoimisena opiskelijana
- 6 äitiys-/isyys-/vanhempainlomalla
- 7 varusmies- tai siviilipalveluksessa
- 8 muuten työelämän ulkopuolella, missä? _____

9. Oletko ollut työttömänä ammattikorkeakoulusta valmistumisesi jälkeen?

- 1 En ole ollut työttömänä
- 2 Kyllä, _____kerta, yhteensä ____v____kk

10. Mikäli sinulla on ollut ammattikorkeakoulusta valmistumisesi jälkeen vaikeuksia työllistyä koulustasi vastaaviin tehtäviin, ympyröi seuraavista korkeintaan kaksi työllistymistäsi eniten vaikeuttanutta tekijää?

- 1 työkokemuksen puute
- 2 tutkinnon sisältö ja sen opintoyhdistelmä
- 3 tutkinnon huono tunnettuus
- 4 alan / alueen heikko työmarkkinatilanne
- 5 puutteelliset tietotekniikkataidot
- 6 puutteellinen kielitaito
- 7 sukupuoli
- 8 ikä
- 9 perheeseen tai muuhun elämäntilanteeseen liittyvä syy
- 10 joku muu, mikä _____

11. Oletko kiinnostunut jatko-opinnoista? (Voit valita useamman vaihtoehdon)

- 1 kyllä, olen kiinnostunut ammattikorkeakoulun ylemmistä amk-tutkinnoista
- 2 kyllä, olen kiinnostunut ammattikorkeakoulun täydennyskoulutuksesta, minkä alan koulutuksesta _____
- 3 kyllä, olen kiinnostunut yliopisto-opinnoista
- 4 kyllä, olen kiinnostunut muiden oppilaitosten jatko-opinnoista
- 5 opiskelen jo tällä hetkellä pää- tai sivutoimisesti, mitä _____
- 6 en ole kiinnostunut

Kysymyksiin 12-18 vastaavat tällä hetkellä ansiotyötä tekevät/itsenäisenä yrittäjä-nä/ammattinharjoittajana/free-lancerina toimivat. Muut vastaajat siirtyvät suoraan kysymykseen 19.

12. Työskentelen tällä hetkellä

- 1 omassa yrityksessä tai omalla maatilalla (perustanut/ostanut itse tai sukupolvenvaihdos jo tehty)
- 2 perheyriksessä (vanhemmat yrityksen omistajina, sukupolvenvaihdosta ei vielä tehty)
- 3 yrityksessä, toisen palveluksessa (valitse tarkemmin toimiala seuraavista):
  - 1 teollisuusyritys
  - 2 kaupan alan yritys
  - 3 palvelualan yritys
- 4 kunnan, kuntayhtymä tai kunnan liikelaitoksen palveluksessa
- 5 valtion tai valtion liikelaitoksen palveluksessa
- 6 järjestön, säätiön tai vastaavan palveluksessa
- 7 muualla, missä? _____

13. Työsuhteeni luonne

- 1 toistaiseksi voimassa oleva / vakinainen
- 2 määräaikainen

14. Työskentelen

- 1 kokopäiväisesti
- 2 osapäiväisesti

15. Työntekijöiden määrä työpaikallani (toimipisteessäni)

- 1 1 - 10 työntekijää
- 2 11 - 50 työntekijää
- 3 51 - 100 työntekijää
- 4 101 - 250 työntekijää
- 5 251 ----> työntekijää

16. Työskenteletkö ammattikorkeakoulussa suorittamaasi tutkintoa vastaavissa työtehtävissä?

- 1 kyllä, täysin
  - 2 kyllä, osittain
  - 3 en lainkaan
  - 4 en osaa sanoa
-

17. Miten kuvailisit pääasiallisia työtehtäviäsi tällä hetkellä? (Valitse vain yksi vaihtoehto)

1	koulutusta vastaamattomat suoritustason tehtävät	5	asiantuntija-, suunnittelu-, kehittämis-, neuvonta- ja projektitehtävät
2	koulutusta vastaavat suoritustason tehtävät	6	opetustehtävät
3	esimiestehtävät	7	yrittäjänä toimiminen
4	ylimmän johdon ja liikkeenjohdolliset tehtävät	8	muu, mikä? _____

18. Mikä on tämän hetkinen bruttopalkkasi (peruspalkka palveluvuosilinen + luontaisetujen verotusarvo, ei huomioida tulospalkkioita tai ylityökorvauksia) kuukaudessa? _____ €/kk.

Maatalousyrittäjät ja muut yrittäjät laskevat kuukausipalkkansa edellisen vuoden verotettavasta (sekä ansio- että pääomatulo) tulosta jakamalla vuositulonsa 12:lla.

Seuraaviin kysymyksiin vastaavat kaikki

19. Kuinka monen työnantajan palveluksessa olet ollut amk:sta valmistumisesi jälkeen?

_____

20. Kuinka monessa eri työtehtävässä olet ollut amk:sta valmistumisesi jälkeen?

_____

21. Oletko jossain vaiheessa uraasi toiminut esimiestehtävissä (vähintään yksi alainen)?

- 1 kyllä
2 en

22. Oletko tehnyt työurasi aikana projektiluontoisia töitä?

- 1 kyllä, epäsäännöllisesti / silloin tällöin
2 kyllä, säännöllisesti / jatkuvasti
3 en

23. Oletko kokonaisuutena tyytyväinen amk-tutkinnon jälkeen (1=en ole lainkaan tyytyväinen, 5=olen erittäin tyytyväinen)

	en ole lainkaan tyytyväinen				olen erittäin tyytyväinen
1 urakehitykseesi	1	2	3	4	5
2 palkkakehitykseesi	1	2	3	4	5
3 työtehtävien sisältöön ja mielekkyyteen	1	2	3	4	5

D. Kaikille yhteinen yrittäjyysosio

27. Minkälaisiksi arvioisit omat tämänhetkiset kykysi näiden asioiden suhteen?

	täysin eri mieltä				täysin samaa mieltä		
1 Kykenen tuottamaan uusia ideoita	1	2	3	4	5	6	7
2 Kykenen näkemään asiat toisessa valossa	1	2	3	4	5	6	7
3 Kykenen ratkaisemaan erilaisia ongelmia	1	2	3	4	5	6	7
4 Kykenen organisoimaan ryhmän toimintaa ja tehtäviä	1	2	3	4	5	6	7
5 Kykenen ottamaan riskejä	1	2	3	4	5	6	7
6 Kykenen sietämään epävarmuutta	1	2	3	4	5	6	7
7 Kykenen suunnittelemaan ja kehittämään uusia tuotteita ja/tai palveluita	1	2	3	4	5	6	7
8 Kykenen saamaan muut mukaan toimintaan	1	2	3	4	5	6	7

28. Missä määrin ammattikorkeakouluopiskelu kehitti

	ei kehittänyt lainkaan				kehitti erittäin paljon		
1 Luovaa innovatiivista ajattelua	1	2	3	4	5	6	7
2 kykyä hallita erilaisia riskejä	1	2	3	4	5	6	7
3 yhteistyötaitoja	1	2	3	4	5	6	7

29. Kuinka hyvin seuraavat asiat vastaavat mielikuviasi yrittäjyydestä (yrityksen perustamisesta ja yrittäjänä toimimisesta)?

	ei lainkaan				täysin		
Mielenkiintoista	1	2	3	4	5	6	7
Arvostettua	1	2	3	4	5	6	7
Epärehellistä	1	2	3	4	5	6	7
Tavoiteltavaa	1	2	3	4	5	6	7
Tylsää	1	2	3	4	5	6	7
Kiehtovaa	1	2	3	4	5	6	7
Halveksittua	1	2	3	4	5	6	7
Hyvä ansiotaso	1	2	3	4	5	6	7
Ahdistavaa	1	2	3	4	5	6	7

30. Onko perheesi lähipiirissä (vanhemmat, sisarukset, jne) sellaisia henkilöitä jotka ovat perustaneet oman yrityksen ja olleet yrittäjinä?

- 1 kyllä
- 2 ei

31. Jos vastasit äskeiseen kyllä, kuka on tämä henkilö (voit rengastaa useamman vaihtoehdon)?

- 1 sisko/veli
- 2 vanhempi/vanhemmat
- 3 isonvanhempi/-vanhemmat
- 4 serkku/sukulainen
- 5 avo-/aviopuoliso

32. Uskon että *minulle tärkeät ihmiset* (esim. perheenjäsenet, ystävät) ajattelevat, että minun ei pitäisi 1 2 3 4 5 6 7 pitäisi tavoitella oman yrityksen perustamista ja yrittäjänä toimimista työurani aikana.

33. Kuinka paljon välität siitä, mitä sinulle *tärkeät ihmiset* ajattelevat, jos tavoittelet oman yrityksen perustamista tai jo tällä hetkellä toimit yrittäjänä?

en lainkaan 1 2 3 4 5 6 7 todella paljon

34. Toimitko tällä hetkellä yrittäjänä?

- 1 kyllä, päätoimisesti
- 2 kyllä, sivutoimisesti
- 3 en

35. Mikäli et toimi yrittäjänä, kuinka mahdollisena pidät yrittäjäksi ryhtymistä jossain elämäsi vaiheessa?

- 1 olen harkinnut ryhtyväni yrittäjäksi jossain vaiheessa
- 2 voisin harkita ryhtyväni yrittäjäksi jossain vaiheessa
- 3 tuskin tulen koskaan harkitsemaan yrittäjäksi ryhtymistä
- 4 olen täysin varma, etten tule koskaan ryhtymään yrittäjäksi

E. Kaikille yrittäjänä toimiville (sekä pää- että sivutoimiset)

Seuraaviin kysymyksiin vastaavat kaikki yrittäjänä toimivat (sekä pää- että sivutoimiset)

36. Milloin olet ryhtynyt yrittäjäksi (sivu- tai päätoimiseksi)? _____

37. Mikäli olet päätoiminen yrittäjä, oletko aikoinaan aloittanut yrittämisen sivutoimisena?

- 1 kyllä
- 2 ei

38. Miten ryhdyit yrittäjäksi (valitse vain yksi)?

- 1 perustin itse yrityksen
- 2 ryhdyin franchising-yrittäjäksi
- 3 ostin yrityksen perheen ulkopuoliselta
- 4 sukupolvenvaihdoksen kautta
- 5 joku muu tapa, mikä _____

39. Toimitko yrittäjänä/ammattinharjoittajana (valitse vain yksi)

- 1 alalla, jota olet opiskellut
- 2 alalla, jolla olet työskennellyt
- 3 alalla, jota olet opiskellut ja jolla olet työskennellyt
- 4 kokonaan uudella alalla

40. Onko yrityksesi

- 1 monitoimialainen
- 2 yhdelle toimialalle keskittynyt

41. Pyritkö kasvattamaan toimintaasi?

- 1 en lainkaan
- 2 en juurikaan
- 3 kyllä, jonkin verran
- 4 kyllä, melko paljon
- 5 kyllä, huomattavasti

F. Sivutoimiyrittäjyyden osio

Seuraaviin kysymyksiin vastaavat vain sivutoimiyrittäjinä toimivat

42. Mikäli toimit yrittäjänä sivutoimisesti, toimitko

- 1 yritysmuotoisesti (oy, ay, ky, yksityinen elinkeinonharjoittaja tai ennakkoperintärekisteriin merkittynä luonnollinen henkilö)
- 2 ammatinharjoittajana (tulo työkorvauksena)
- 3 freelancerina

43. Kuinka tärkeitä seuraavat syyt ovat sivutoimiyrittäjyydellesi?

	ei lainkaan tärkeä syy				erittäin tärkeä syy
1 se tarjoaa lisäansaintamahdollisuuden	1	2	3	4	5
2 se mahdollistaa itseni toteuttamisen	1	2	3	4	5
3 se tarjoaa turvallisemman väylän kohti päätoimista yrittäjyyttä	1	2	3	4	5
4 joku muu syy, mikä _____	1	2	3	4	5

---

44. Mistä olet saanut liikeidean, jonka varaan olet rakentanut sivutoimiyrittäjyyttä? (valitse vain tärkein)

1 omasta harrastuksesta tai omasta kiinnostuksesta

2 omasta palkkatyöstä

3 jostain projektista, minkälaisesta _____

4 ulkopuolelta tarjottiin mahdollisuutta (esim. lehti-ilmoitus, tuttava houkutteli)

5 jostakin muualta, mistä _____

45. Kilpaileeko sivutoimiyrittäjäyteesi liittyvä tuote / palvelu mahdollisen palkkatyösi työnantajan kanssa?

1 ei lainkaan

2 osittain

3 täysin

46. Tietääkö työnantajasi, että toimit sivutoimiyrittäjänä

1 kyllä

2 en tiedä

3 ei

47. Mikäli työnantajasi tietää, miten hän suhtautuu sivutoimiyrittäjäyteesi? (1=erittäin negatiivisesti, 5= erittäin positiivisesti)

erittäin negatiivisesti   1   2   3   4   5   erittäin positiivisesti

---

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA

A. TUTKIMUKSIA

1. Timo Toikko. Sosiaalityön amerikkalainen oppi. Yhdysvaltalaisen caseworkin kehitys ja sen yhteys suomalaiseen tapauskohtaiseen sosiaalityöhön. 2001.
  2. Jouni Björkman. Risk Assessment Methods in System Approach to Fire Safety. 2005.
  3. Minna Kivipelto. Sosiaalityön kriittinen arviointi. Sosiaalityön kriittisen arvioinnin perustelut, teorit ja menetelmät. 2006.
  4. Jouni Niskanen. Community Governance. 2006.
  5. Elina Varamäki, Matleena Saarakkala & Erno Tornikoski. Kasvuyrittäjyyden olemus ja pk-yritysten kasvustrategiat Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
  6. Kari Jokiranta. Konkretisoitua uhka. Ilkka-lehden huumekirjoitukset vuosina 1970–2002. 2008.
  7. Kaija Loppela. ”Ryhmässä oppiminen - tehokasta ja hauskaa”: Arviointitutkimus PBL-pedagogiikan käyttöönotosta fysioterapeuttikoulutuksessa Seinäjoen ammattikorkeakoulussa vuosina 2005-2008. 2009.
  8. Matti Ryhänen & Kimmo Nissinen (toim.). Kilpailukykyä maidontuotantoon: toimintaympäristön tarkastelu ja ennakointi. 2011.
-

B. RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ

1. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu -tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma. 1998.
  2. Elina Varamäki - Ritva Lintilä - Taru Hautala - Eija Taipalus. Pk-yritysten ja ammattikorkeakoulun yhteinen tulevaisuus: prosessin kuvaus, tuotokset ja toimintaehdotukset. 1998.
  3. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään: Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1996-1997 valmistuneiden sijoittuminen. 1999.
  4. Petri Kahila. Tietoteollisen koulutuksen tilanne- ja tarveselvitys Seinäjoen ammattikorkeakoulussa: väliraportti. 1999.
  5. Elina Varamäki. Pk-yritysten tuleva elinkaari - säilyykö Etelä-Pohjanmaa yrittäjämaakuntana? 1999.
  6. Seinäjoen ammattikorkeakoulun laatu järjestelmän auditointi 1998-1999. Itsearviointiraportti ja keskeiset tulokset. 2000.
  7. Heikki Ylihärtilä. Puurakentaminen rakennusinsinöörien koulutuksessa. 2000.
  8. Juha Ruuska. Kulttuuri- ja sisältötuotannon koulutus selvitys. 2000.
  9. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta soveltavan osaamisen korkeakoulu. Tutkimus- ja kehitystoiminnan ohjelma 2001. 2001.
  10. Minna Kivipelto (toim.). Sosionomin asiantuntijuus. Esimerkkejä kriminaalihuolto-, vankila- ja projektityöstä. 2001.
  11. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta 1998-2000 valmistuneiden sijoittuminen. 2002.
  12. Varmola T., Kitinoja H. & Peltola A. (ed.) Quality and new challenges of higher education. International Conference 25.-26. September, 2002. Seinäjoki Finland. Proceedings. 2002.
-

-
13. Susanna Tauriainen & Arja Ala-Kauppila. Kivennäisaineet kasvavien nautojen ruokinnassa. 2003.
  14. Päivi Laitinen & Sanna Väliisaari. Staphylococcus aureus -bakteerien aiheuttaman utaretulehduksen ennaltaehkäisy ja hoito lypsykarja tiloilla. 2003.
  15. Riikka Ahmaniemi & Marjut Setälä. Seinäjoen ammattikorkeakoulu – Alueellinen kehittäjä, toimija ja näkijä. 2003.
  16. Hannu Saari & Mika Oijennus. Toiminnanohjaus kehityskohteena pk-yrityksessä. 2004.
  17. Leena Niemi. Sosiaalisen tarkastelua. 2004.
  18. Marko Järvenpää (toim.) Muutoksen kärjessä. Kalevi Karjanlahti 60 vuotta. 2004.
  19. Suvi Torkki (toim.). Kohti käyttäjäkeskeistä muotoilua. Muotoilijakoulutuksen painotuksia SeAMK:ssa. 2005.
  20. Timo Toikko (toim.). Sosiaalialan kehittämistyön lähtökohta. 2005.
  21. Elina Varamäki & Tarja Heikkilä & Eija Taipalus. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2001–2003 valmistuneiden sijoittuminen opiskelun jälkeen. 2005.
  22. Tuija Pitkäkoski, Sari Pajuniemi & Hanne Vuorenmaa (ed.). Food Choices and Healthy Eating. Focusing on Vegetables, Fruits and Berries. International Conference September 2nd – 3rd 2005. Kauhajoki, Finland. Proceedings. 2005.
  23. Katariina Perttula. Kokemuksellinen hyvinvointi Seinäjoen kolmella asuinalueella. Raportti pilottihankkeen tuloksista. 2005.
  24. Mervi Lehtola. Alueellinen hyvinvointitiedon malli – asiantuntijat puhujina. Hankkeen loppuraportti. 2005.
  25. Timo Suutari, Kari Salo & Sami Kurki. Seinäjoen teknologia- ja innovaatiokeskus Frami vuorovaikutusta ja innovatiivisuutta edistävänä ympäristönä. 2005.
-

-
26. Päivö Laine. Pk-yritysten verkkosivustot – vuorovaikutteisuus ja kansainvälistyminen. 2006.
  27. Erno Tornikoski, Elina Varamäki, Marko Kohtamäki, Erkki Petäjä, Tarja Heikkilä, Kirsti Sorama. Asiantuntijapalveluyritysten yrittäjien näkemys kasvun mahdollisuuksista ja kasvun seurauksista Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla –Pro Advisor –hankkeen esiselvitystutkimus. 2006.
  28. Elina Varamäki (toim.) Omistajanvaihdosnäkömät ja yritysten jatkuvuuden edistäminen Etelä-Pohjanmaalla. 2007.
  29. Beck Thorsten, Bruun-Schmidt Henning, Kitinoja Helli, Sjöberg Lars, Svensson Owe and Vainoras Alfonsas. eHealth as a facilitator of transnational cooperation on health. A report from the Interreg III B project "eHealth for Regions". 2007.
  30. Anmari Viljamaa, Elina Varamäki (toim.) Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2007. 2007.
  31. Elina Varamäki - Tarja Heikkilä - Eija Taipalus – Marja Lautamaja. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v.2004–2005 valmistuneiden sijoittuminen opiskelujen jälkeen. 2007.
  32. Sulevi Riukulehto. Tietoa, tasoa, tekoja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun ensimmäiset vuosikymmenet. 2007.
  33. Risto Lauhanen & Jussi Laurila Bioenergian hankintalogistiikka. Tapaustutkimuksia Etelä-Pohjanmaalta. 2007.
  34. Jouni Niskanen (toim.). Virtuaalioppimisen ja -opettamisen Benchmarking Seinäjoen ammattikorkeakoulun, Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Kokkolan yliopistokeskuksen ja Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakouun Averkon välillä keväällä 2007. Loppuraportti. 2007.
  35. Heli Simon & Taina Vuorela. Ammatillisuus ammattikorkeakoulujen kielten- ja viestinnänopetuksessa. Oulun seudun ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun kielten- ja viestinnänopetuksen arviointi- ja kehittämishanke 2005–2006. 2008.
  36. Margit Närvä - Matti Ryhänen - Esa Veikkola - Tarmo Vuorenmaa. Esiselvitys maidontuotannon kehittämiskohteista. Loppuraportti. 2008.
-

-
37. Anu Aalto, Ritva Kuoppamäki & Leena Niemi. Sosiaali- ja terveysalan yrittäjyyspedagogisia ratkaisuja. Seinäjoen ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja terveysalan yksikön kehittämishanke. 2008.
  38. Anmari Viljamaa, Marko Rossinen, Elina Varamäki, Juha Alarinta, Pertti Kinnunen & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2008. 2008.
  39. Risto Lauhanen. Metsä kasvaa myös Länsi-Suomessa. Taustaselvitys hakkuumahdollisuuksista, työmääristä ja resurssitarpeista. 2009.
  40. Päivi Niiranen & Sirpa Tuomela-Jaskari. Haasteena ikäihmisten päihdeongelma? Selvitys ikäihmisten päihdeongelman esiintyvyydestä pohjalaismaakunnissa. 2009.
  41. Jouni Niskanen. Virtuaaliopetuksen ajokorttikonsepti. Portfoliotyypinen henkilöstökoulutuskokonaisuus. 2009.
  42. Minttu Kuronen-Ojala, Pirjo Knif, Anne Saarijärvi, Mervi Lehtola & Harri Jokiranta. Pohjalaismaakuntien hyvinvointibarometri 2009. Selvitys pohjalaismaakuntien hyvinvoinnin ja hyvinvointipalveluiden tilasta sekä niiden muutossuunnista. 2009.
  43. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas ja Pentti Rauhala. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan arviointiraportti. 2010.
  44. Elina Varamäki (toim.) Pertti Kinnunen, Marko Kohtamäki, Mervi Lehtola, Sami Rintala, Marko Rossinen, Juha Tall ja Anmari Viljamaa. Etelä-Pohjanmaan yrittäjyyskatsaus 2010. 2010.
  45. Elina Varamäki, Marja Lautamaja & Juha Tall. Etelä-Pohjanmaan omistajanvaihdosbarometri 2010. 2010.
  46. Tiina Sauvula-Seppälä, Essi Ulander ja Tapani Tasanen (toim.). Kehittyvä metsäenergia. Tutkimusseminaari Seinäjoen Framissa 18.11.2009. 2010.
  47. Autio Veli, Björkman Jouni, Grönberg Peter, Heinisuo Markku & Ylihärtilä Heikki. Rakennusten palokuormien inventaariotutkimus. 2011.
-

-
48. Erkki K. Laitinen, Elina Varamäki, Juha Tall, Tarja Heikkilä & Kirsti Sorama. Omistajanvaihdokset Etelä-Pohjanmaalla 2006-2010 - ostajaryitysten ja ostokohteiden profiilit ja taloudellinen tilanne. 2011.
  49. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä & Marja Lautamaja. Nuorten, aikuisten sekä ylemmän tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen työelämään - seurantatutkimus Seinäjoen ammattikorkeakoulusta v. 2006-2008 valmistuneille. 2011.
  50. Vesa Harmaakorpi, Päivi Myllykangas and Pentti Rauhala. Evaluation Report for Research, Development and Innovation Activities.
  51. Ari Haasio & Kari Salo (toim.). AMK 2.0 : Puheenvuoroja sosiaalisesta mediasta ammattikorkeakouluissa. 2011.
  52. Elina Varamäki, Tarja Heikkilä, Juha Tall & Erno Tornikoski. Eteläpohjalaiset yrittäjät liiketoimintojen ostajina, myyjinä ja kehittäjinä. 2011.
  53. Jussi Laurila & Risto Lauhanen. Pienen kokoluokan CHP -teknologiasta lisää voimaa Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueelle. 2011.
  54. Tarja Keski-Mattinen, Jouni Niskanen & Ari Sivula. Ammattikorkeakouluopintojen ohjaus etätyömenetelmillä. 2011
  55. Tuomas Hakonen & Jussi Laurila. Metsähakkeen kosteuden vaikutus polton ja kaukokuljetuksen kannattavuuteen. 2011
  56. Heikki Holma, Elina Varamäki, Marja Lautamaja, Hannu Tuuri & Terhi Anttila. Yhteistyösuhteet ja tulevaisuuden näkymät eteläpohjalaisissa puualan yrityksissä. 2011.

C. OPPIMATERIAALEJA

1. Ville-Pekka Mäkeläinen. Basics of business to business marketing. 1999.
-

-
2. Lea Knuuttila. Mihin työhajausta tarvitaan? Oppimateriaalia sosiaalialan opiskelijoiden työhajauskurssille. 2001.
  3. Mirva Kuni & Petteri Männistö & Markus Välimaa. Leikkauspelot ja niiden hoitaminen. 2002.
  4. Kempas Ilpo & Bartens Angela. Johdatus portugalin kielen ääntämiseen: Portugali ja Brasilia. 2011.
  5. Ilpo Kempas. Ranskan kielen prepositio-opas : Tavallisimmat tapaukset, joissa adjektiivi tai verbi edellyttää tietyn preposition käyttöä tai esiintyy ilman prepositiota. 2011.

D. OPINNÄYTETÖITÄ

1. Hanna Halmesmäki – Merja Halmesmäki. Työvoiman osaamistarvekartoitus Etelä-Pohjanmaan metalli- ja puualan yrityksissä. 1999.
  2. Tiina Kankaanpää – Maija Luoma-aho – Heli Sinisalo. Kymmenen metrin kävelytestin suoritusohjeet CD-rom levyllä: aivoverenkiertohäiriöön sairastuneen kävelyn mittaaminen. 2000.
  3. Laura Elo. Arvojen rooli yritysmaailmassa. 2001.
  4. Nina Anttila. Päälle käyvää – vaatemallisto ikääntyvälle naiselle. 2002.
  5. Jaana Jeminen. Matkalla muotoiluyrittäjyyteen. 2002.
  6. Päivi Akkanen. Lypsääkö meillä tulevaisuudessa robotti? 2002.
  7. Johanna Kivioja. E-learningin alkutaival ja tulevaisuus Suomessa. 2002.
  8. Heli Kuntola – Hannele Raukola. Naisen kokemuksia minäkuvan muuttumisesta rinnanpoistoleikkauksen jälkeen. 2003.
-

-
9. Jenni Pietarila. Meno-paluu –lauluillan tuottaminen. Produktion tuottajan käsikirja. 2003.
  10. Johanna Hautamäki. Asiantuntijapalvelun tuotteistaminen case: 'Avaimet markkinointiin, kehittyvän yrityksen asiakasohjelma -pilottiprojekti'. 2003.
  11. Sanna-Mari Petäjistö. Teollinen tuotemuotoiluprosessi – Sohvapöydän ja sen oheistuotteiden suunnittelu. 2004.
  12. Susanna Patrikainen. Nuorekkaita asukokonaisuuksia Mode LaRose Oy:lle. Vaatemallien suunnittelu teolliseen mallistoon. 2004.
  13. Tanja Rajala. Suonikohjuleikkaukseen tulevan potilaan ja hänen perheensä ohjaus päiväkirurgisessa yksikössä. 2004.
  14. Marjo Lapiolahti. Maksuvalmiuslaskelmien toteutuminen sukupolvenvaihdostiloilla. 2004.
  15. Marjo Taittonen. Tutkimusmatka syrjäytymisen maailmaan. 2004.
  16. Minna Hakala. Maidon koostumus ja laatutekijät. 2004.
  17. Anne Uusitalo. Tuomarniemen ympäristöohjelma. 2004.
  18. Maarit Hoffrén. Vaihtelua kasviksilla. Kasvisruokalistan kehittäminen opiskelijaravintola Risettiin. 2004.
  19. Sami Karppinen. Tuomarniemen hengessä. Arkeista antologiaksi. 2005.
  20. Elina Syrjänen – Anne-Mari Uschanoff. Messut – ideasta toimintaan. Messutoteutus osana yrityksen markkinointiviestintää. 2005.
  21. Ari Sivula. Metahakemiston ja LDAP-hakemiston asennus, konfigurointi ja ohjelmointi Seinäjoen koulutuskuntayhtymälle. 2006.
  22. Johanna Väliniemi. Suorat kaaret – kattaustekstiilien suunnittelu yhteistyössä tekstiiliteollisuuden kanssa. 2006. (verkkojulkaisu)
-

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen korkeakoulukirjasto
Keskuskatu 34, PL 97, 60101 Seinäjoki
puh. 020 124 5040 fax 020 124 5041
seamk.kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-5863-28-4 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)